

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÉHO PRÁVA

TOTOŽNOST SKUTKU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DAŠA SÝKOROVÁ

VEDÚCI PRÁCE:

prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.

PRAHA, FEBRUÁR 2013

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som predkladanú diplomovú právu vypracovala samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu

V Prahe dňa 13.2.2013

Pod'akovanie:

Ďakujem prof. JUDr. Pavlovi Šámalovi, Ph.D. za odborné vedenie diplomovej práce a poskytnutie cenných rád.

OBSAH

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	3
1. Totožnosť skutku v českom vnútroštátnom práve.....	5
1.1 Pojem skutku.....	5
1.2 Totožnosť skutku.....	8
1.2.1 Totožnosť skutku a totožnosť obvineného	9
1.2.2 Totožnosť skutku a jednota skutku.....	11
1.2.3 Totožnosť skutku a totožnosť konania	12
1.2.4 Totožnosť skutku a totožnosť následku.....	15
1.2.5 Totožnosť skutku a totožnosť iných skutočností.....	17
1.2.6 Totožnosť skutku u pokračujúcich trestných činov.....	20
1.2.7 Totožnosť skutku u trestných činov trvajúcich a hromadných.....	23
2 Totožnosť skutku v medzištátnych súvislostiach	25
2.1 Ten istý čin v práve Európskej únie	26
2.1.1 Rozsudok ESD vo veci Van Esbroeck, vec C-436/04.....	28
2.1.2 Rozsudok ESD vo veci Jürgen Kretzinger, vec C-288/05	30
2.1.3 Rozsudok ESD vo veci Norma Kraaijenbrink, vec C-367/05	31
2.1.4 Rozsudok ESD vo veci Łukasz Marcin Bonda, vec C-489/10.....	32
2.2 Ten istý trestný čin podľa čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP	34
2.2.1 Rozsudok ESĽP vo veci Gradinger proti Rakúsku, vec č. 15963/90	35
2.2.2 Rozsudok ESĽP vo veci Oliveira proti Švajčiarsku, vec č. 25711/94	36
2.2.3 Rozsudok ESĽP vo veci Franz Fischer proti Rakúsku, vec č. 37950/97	37
2.2.4 Rozsudok ESĽP vo veci Sergey Zolotukhin proti Rusku, vec 14939/03.....	38
2.3 Význam totožnosti skutku pre posúdenie prvku idem	39
2.3.1 Rozsudok ESĽP vo veci Kanter proti Rakúsku, vec č. 29990/96	39
2.3.2 Rozsudok ESĽP vo veci Raninen proti Fínsku, vec č. 20972/92.....	40
3 Totožnosť skutku vo vzťahu k iným právnym odvetviám.....	41
3.1 Totožnosť skutku vo vzťahu priestupok – trestný čin.....	41
3.2 Totožnosť skutku v blokovom priestupkovom konaní	45
3.3 Totožnosť skutku u trestných činov a právnych deliktov právnických osôb	46
3.4 Totožnosť skutku v trestnom a občianskoprávnom konaní	49
ZÁVER	51

ZOZNAM SKRATIEK.....	54
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A PRAMEŇOV.....	55
RESUMÉ	61
KLÚČOVÉ SLOVÁ.....	62

ÚVOD

V predkladanej diplomovej práci sa zaoberám totožnosťou skutku ako inštitútom trestného práva procesného. Problematika totožnosti skutku je do značnej miery spätá s praxou a práve to bolo jedným z hlavných dôvodov výberu tejto témy diplomovej práce. Podľa môjho názoru je veľmi zaujímavé i to, že praktické dosahy inštitútu totožnosti skutku sa neobmedzujú len na právny poriadok jedného štátu, ale vplyvom vývoja v nazeraní na túto otázku na medzinárodnej úrovni sa i vnútroštátne poňatie totožnosti skutku môže do istej miery modifikovať.

Zmienky o inštitúte totožnosti skutku a s ním spojenou zásadou *ne bis in idem*, teda zákazom dvojitého stíhania v tej istej (totožnej) veci, sa objavujú už v spisoch antického právnika Démosthéna. Od tých čias prešla zásada *ne bis in idem* zásadným vývojom a dnes ju ako jedno zo základných ľudských práv upravujú vnútroštátne právne predpisy i početné medzinárodné dokumenty.

I kvôli komplexnosti vybranej témy si v tejto diplomovej práci nečiním nárok na podanie úplného či vyčerpávajúceho výkladu. Mojim cieľom je skôr popísať inštitút totožnosti skutku v kontexte súčasne platnej právnej úpravy, zachytiť kľúčové otázky spájajúce sa s jeho aplikáciou v praxi a poukázať na odbornou verejnosťou diskutované interpretačné úskalía, ktoré inštitút totožnosti sprevádzajú. Významným prostriedkom na ilustráciu uplatňovania tohto inštitútu v praxi sú rozhodnutia súdov v konkrétnych veciach, na ktoré odkazujem na viacerých miestach tejto práce. Okrem judikatúry som pri písaní práce čerpala najmä z komentárov či inej odbornej literatúry a časopiseckých článkov.

Diplomová práca je štruktúrovaná do troch hlavných kapitol.

V prvej kapitole sa zaoberám základným vymedzením totožnosti skutku. V jej rámci sa pokúšam o objasnenie otázky, v ktorých prípadoch možno hovoriť o totožnosti skutku, pričom stručnú pozornosť venujem i totožnosti skutku u pokračujúcich, trvajúcich a hromadných trestných činov. Zároveň v tejto kapitole poukazujem i na vzťah inštitútu totožnosti a jednoty skutku, ktoré sa v praxi niekedy nesprávne zamieňajú.

Druhá kapitola pojednáva o inštitúte totožnosti na medzinárodnej úrovni s prihliadnutím k špecifickosti používanej terminológie. V prvej časti si všíma právnú úpravu Európskej únie a približuje rozhodovaciu činnosť ESD v otázke totožného činu. Druhá časť tejto kapitoly je venovaná otázke totožnosti trestného činu v zmysle čl. 4

Protokolu č. 7 EDLP a jeho interpretácii ESLP.

Posledná kapitola sa zameriava na praktické uplatnenie inštitútu totožnosti skutku vo vzťahu priestupok – trestný či a osvetľuje zmenu v právnom názore Najvyššieho súdu ČR v tejto otázke. Dôvodom pre zaradenie tejto kapitoly za výklad o úprave totožnosti skutku na medzinárodnej úrovni je skutočnosť, že práve rozhodovacia činnosť ESLP do značnej miery prispela k prehodnoteniu názoru Najvyššieho súdu v tejto oblasti. Zároveň sa v tejto kapitole zaoberám blokovým konaním a snažím sa o načrtnutie základných problémov, ktoré sa s týmto zvláštnym druhom priestupkového konania spájajú. Ďalej v tejto kapitole poukazujem na úpravu totožnosti skutku v rámci trestnej zodpovednosti právnických osôb. Na záver sa zmieňujem o dosahu trestnoprávneho inštitútu totožnosti skutku i do oblasti civilného práva procesného.

O obecnom význame a dôležitosti ukotvenia inštitútu totožnosti skutku a zásady *ne bis in idem* v systémoch trestného práva jednotlivých štátov hovoria i slová sudcu Najvyššieho súdu Spojených štátov Blacka, ktorý v jednom z rozhodnutí konštatoval, že *„[...] základnou myšlienkou [...] je, že štát so všetkými svojimi zdrojmi a právomocami by nemal mať možnosť opakovane sa pokúšať odsúdiť jednotlivca za domnelý trestný čin, a vystaviť ho tak poniženiu, výdajom a utrpeniu, a nútiť ho žiť v stálom strachu a neistote, a zvyšovať tak možnosť odsúdenia nevinného“*.

1. Totožnosť skutku v českom vnútroštátnom práve

Úprava totožnosti skutku ako inštitútu procesného práva je výrazom ústavne a medzinárodne zakotvených zásad trestného procesu. Ústavne zakotvený odkaz na totožnosť skutku a aplikáciu zásady *ne bis in idem* nájdeme v čl. 40 ods. 5 LZPS. Čo sa týka právnej úpravy na úrovni zákonov, upravuje totožnosť skutku najmä § 11 ods. 1 písm. f), g), h), j), ods. 2 a § 11a t. ř. Hoci uvedené ustanovenia používajú pojem skutok, jeho definíciu predpis trestného práva hmotného ani procesného neobsahujú.

1.1 Pojem skutku

Vymedzenie skutku je ponechané teórii a súdnej praxi. Jeho obsah sa naplňa vždy v rámci konkrétne prejednávanej veci a podľa individuálnych okolností každého prípadu.

Obecne možno konštatovať, že skutkom sa rozumie určitá udalosť vo vonkajšom svete záležiaca v konaní človeka. Podstatu skutku tvorí konanie a následok týmto konaním spôsobený, ktorý je relevantný z hľadiska trestného práva¹. Skutok ako udalosť je vymedzený príslušným aktom orgánu činného v trestnom konaní, teda v uznesení o zahájení trestného konania, v obžalobe, v rozsudku apod. Musíme však rozlišovať pojmy „skutok“ a „popis skutku“. Zatiaľ čo skutkom je to, čo sa vo vonkajšom svete objektívne udialo, je popis skutku iba „[...]slovní formou, jejímž prostřednictvím se skutek odráží ve vyjadřovacích prostředcích lidské komunikace. Pro rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je významný samotný skutek a nikoli jeho popis, protože trestní stíhání se vede ohledně skutku a nikoli ohledně popisu skutku.“² Ako popis skutku netvorí samostatný skutok, tak ani právnu kvalifikáciu uvedenú v akte orgánu činného v trestnom konaní nemožno stotožňovať so skutkom. Skutok je súhrnom určitých konkrétnych skutkových okolností nezávislých na ich právnom posúdení.³

Dnešné poňatie skutku vychádza z názorov, ktoré sa formovali najmä v druhej polovici minulého storočia. Touto problematikou sa vo svojich prácach zaoberal Růžek, ktorý v roku 1958 publikoval prácu „*Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních*

¹ JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 328 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

² Rozsudok NS ČR zo dňa 24.02.2010, sp. zn. 8 Tdo 179/2010.

³ ŠÁMAL, Pavel, František PŮRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 1743 s. ISBN 80-7179-896-7.

věcech“⁴, kde sa v súvislosti s otázkou právnej moci rozhodnutí venuje aj totožnosti skutku. Nadväzujúc na túto monografiu prebehla v odborných kruhoch diskusia, kde sa svojim kritickým stanoviskom voči Růžkovým záverom vyprofiloval predovšetkým Burda⁵. Terčom Burdovej kritiky bolo okrem iného aj Růžkovo vymedzenie následku trestného činu ako kritéria pre oddelenie rôznych prejavov vôle človeka na rôzne skutky. Podľa Burdovho poňatia môže byť následok kritériom oddeľujúcim jednotlivé skutky iba pri úmyselných trestných činoch, zatiaľ čo u nedbalostných deliktov konanie osoby nie je zamerané na spôsobenie následku, ale naopak, konanie smeruje k cieľu pre trestné právo nevýznamnému. Rozhodné kritérium pre rozdelenie konania človeka na jednotlivé skutky vidí Burda v určení cieľa konania danej osoby. Reakcia na tieto závery na seba nenechala dlho čakať a v roku 1961 Solnař, Přichystal a Růžek zaujali na stránkach časopisu Právnik k Burdovej teórii odmietavé stanovisko. Následne Růžek otázku totožnosti skutku presnejšie spracoval v monografii „*Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení*“⁶. Zo záverov o totožnosti a jednote skutku obsiahnuté v tejto publikácii do značnej miery čerpá i súčasná odborná literatúra či judikatúra českých súdov.⁷

Skutok je označením spadajúcim do pojmového aparátu trestného práva hmotného i procesného. Ako sme uviedli vyššie, rozumie sa skutkom udalosť vo vonkajšom svete vyvolaná určitým činom človeka. Skutok môže vykazovať znaky jedného trestného činu, viacerých trestných činov, ale rovnako nemusí vykazovať znaky žiadneho trestného činu. Inak povedané, každý trestný čin je zároveň skutkom, zatiaľ čo skutok sám osebe nemusí byť trestným činom.⁸ Toto poňatie vedie k záveru, že nie u každého skutku, ohľadom ktorého sa vedie trestné stíhanie, musí súd nakoniec konštatovať naplnenie skutkovej podstaty trestného činu. Naopak, trestný čin je vo vzťahu ku skutku autonómny v tom zmysle, že je spáchaný bez ohľadu na to, či sa skutok stane predmetom trestného stíhanie alebo nie.⁹ Možno dokonca povedať, že trestný čin je akousi právnou konštrukciou objektívne daného skutku vymedzeného (ako

⁴ RŮŽEK, Antonín. *Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958.

⁵ Napr. BURDA, A. *K otázce tzv. totožnosti skutku v trestním právu*. Právnik. 1960. č. 8. 719 s.; BURDA, A.: *K otázce totožnosti skutku u deliktů nedbalostních a násil.* Právnik. 1961. č. 5. 452 s.

⁶ RŮŽEK, Antonín. *Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, 218 s.

⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, 560s.

⁸ JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 327 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

⁹ ŠÁMAL, Pavel, František PŮRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 1749 s. ISBN 80-7179-896-7.

udalosť vonkajšieho sveta) v príslušnom akte orgánov činných v trestnom konaní.¹⁰

Potrebu dôsledného rozlišovania termínov skutok a trestný čin akcentuje rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR¹¹. Na obvineného bola na okresnom súde podaná obžaloba za to, že v bližšie určenom mieste a čase objednal a platil pre osobu A alkoholické nápoje, pričom osoba A v stave miernej opitosti viedla motocykel, pri jazde prešla z pravej strany cesty na ľavú, narazila do poškodenej, ktorá utrpela smrteľné poranenia. Obvinený sa pritom sám viezol na tandeme motocykla. Okresný súd uznal obžalovaného vinným z pomoci pri trestnom čine opilstva. Na obvineného bola následne podaná ďalšia obžaloba v tom zmysle, že v bližšie určenom mieste a čase objednal a platil pre osobu A alkoholické nápoje, pričom osoba A v stave miernej opitosti viedla motocykel, ktorý mu k tomuto účelu zveril samotný obvinený, pri jazde prešla z pravej strany cesty na ľavú, narazila do poškodenej, ktorá utrpela smrteľné poranenia. Okresný súd pôvodne toto konanie zastavil s poukazom na to, že obvinený bol za skutok, ktorý je predmetom tejto druhej obžaloby, už odsúdený. Okresný prokurátor však pred krajským súdom namietal, že obvinený bol uznaný vinným iba z pomoci pri trestnom čine opilstva, ale nie z trestného činu ublíženia na zdraví, a preto súd môže v tomto prípade rozhodovať aj o ublížení na zdraví. Krajský súd sa s právnym názorom okresného prokurátora stotožnil.

Najvyšší súd mal však v tejto veci za to, že krajský súd nerozlišoval pojmy skutok a trestný čin. *„Skutok je pojem procesnoprávny a trestný čin je pojem hmotnoprávny. Oba pojmy majú rôzny obsah. Pod pojmom skutok treba rozumieť udalosť vo vonkajšom svete vyvolanú zásahom človeka (čin človeka). Pojem trestný čin je súhrn objektívnych a subjektívnych skutočností, podmieňujúcich trestnú zodpovednosť, teda skutočností, charakterizujúcich individuálne určitý ľudský zásah do vonkajšieho sveta, ak sú v ňom naplnené znaky činu uvedeného v Trestnom zákone“*. Navzdory tomu, že súdy pri svojom rozhodovaní nie sú viazané právnym posúdením skutku, hodnotili čin v prípade prvej obžaloby len ako pomoc pri trestnom čine opilstva a nezaoberali sa otázkou spáchania trestného činu ublíženia na zdraví, hoci aj toto konanie obvineného bolo súčasťou jedného skutku. Konanie, ktorým došlo k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu opilstva, je časťou konania zakladajúceho trestný čin ublíženia na zdraví. Ide teda o totožný skutok a opakovaným postihom obvineného (t.j.

¹⁰ ŽĎÁRSKÝ, Zbyněk.. *Pokračování a totožnost skutku u daňových trestných činů – otázka stále aktuální*. Trestněprávní revue. 2011. č. 8. 219 s.

¹¹ Rozsudok NS SSR zo dňa 19.04.1973, sp. zn 4 Tz 44/73.

bez zrušenia pôvodného rozhodnutia v príslušnom konaní) by došlo k porušeniu zásady ne bis in idem.

1.2 Totožnosť skutku

Existencia totožnosti skutku v sebe odráža niekoľko zásad, uznávaných trestným právom. Medzi hlavné patrí zásada obžalúvacia, upravená v § 2 ods. 8 tr. ř. Tým, že sú procesné funkcie rozdelené medzi tri subjekty – súd, obžalobu a obhajobu, vzniká požiadavka, aby skutok, ktorý zastupuje obžaloba na podklade podanej obžaloby, bol totožný so skutkom, o ktorom rozhoduje súd. Nepochybný význam má zachovanie totožnosti skutku aj vo vzťahu k právu na obhajobu, aby stíhaná osoba mohla včas a náležite objasniť skutočnosti týkajúce sa prejednávaného skutku. Presné definovanie skutku je ďalej dôležité pre uplatnenie ústavne chráneného princípu zákonnosti postupu štátnych orgánov, keď práve prostredníctvom vymedzenia skutku a jeho totožnosti majú orgány činné v trestnom konaní ohraničený priestor pre uplatňovanie právnych postupov.¹² Totožnosť skutku presahuje aj do ďalších oblastí trestného práva, za všetky spomeňme vymedzenie hraníc dokazovania, uplatnenie zákazu ne bis in idem či otázku použitia mimoriadnych opravných prostriedkov.

Totožnosť skutku sa v rámci trestného procesu uplatňuje vo viacerých štádiách. Najprv je skutok vymedzený v uznesení o zahájení trestného stíhania, potom v žalobnom návrhu obžaloby či v návrhu na potrestanie a konečne v rozhodnutí súdu vo veci samej. Platí, že súd rozhoduje v hlavnom pojednávaní o skutku, ktorý štátny zástupca vymedzí v žalobnom návrhu (§§ 180 ods. 1 a 220 ods. 1 t.ř.), a že obžaloba môže byť podaná iba pre skutok, pre ktorý bolo zahájené trestné stíhanie (§ 176 ods. 2 t. ř.). Pritom o skutku, ktorý je predmetom obžaloby, je súd povinný rozhodnúť v celom rozsahu, musí sa zaoberať všetkými jeho právne relevantnými stránkami. Z povahy veci je zrejmé, že v rámci dokazovania môžu vyjsť najavo skutočnosti, ktoré neboli pôvodne v obžalobe uvedené alebo naopak, skutočnosti v obžalobe uvedené sa po prevedení dokazovania môžu ukázať ako nepravdivé. S tým počíta i zákon, ktorý v § 221 ods. 1 t. ř. zakotvuje možnosť súdu vrátiť vec štátnemu zástupcovi k došetreniu, ak výsledky hlavného pojednávania poukazujú na podstatnú zmenu okolností prejednávaného prípadu. Súd je teda oprávnený a zároveň povinný prihliadať k zmenám skutkového deja uvedeného v žalobnom návrhu, ku ktorým došlo v ďalšom konaní. Ak by bola táto

¹² MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované vydání. Praha. C. H. Beck. 2007. 7 s.

možnosť súdu odoprená, poprel by sa tým význam a zmysel trestného konania ako procesu a nástroja nastolenia spravodlivosti. Súd je pri svojom rozhodovaní oprávnený a povinný prihliadať len k tým skutočnostiam a dôkazom, ktoré boli prebrané v hlavnom pojednávaní (§ 220 ods. 2 t. ř.). Totožnosť skutku tak musí byť zachovaná v priebehu celého trestného konania, od momentu vznesenia obvinenia zo spáchania určitého trestného činu až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej.¹³

Obžalúvacia zásada však nepožaduje, aby šlo o úplnú zhodu skutku uvedeného v obžalobe a skutku uvedeného v rozhodnutí súdu. Totožnosť skutku bude podľa teórie a praxe zachovaná v nasledujúcich prípadoch – pri úplnej zhode konania s rozdielnym následkom, pri úplnej zhode následku s rozdielnym konaním alebo pri čiastočnej zhode v konaní či následku, pričom táto čiastočná zhoda sa musí týkať podstatných skutkových okolností charakterizujúcich konanie alebo následok z hľadiska právnej kvalifikácie. Obecne teda totožnosť skutku nenaruší, ak niektoré časti konania obžalovaného v rozsudku pribudnú, odpadnú alebo sa zmenia, za predpokladu zachovania aspoň čiastočnej totožnosti konania či následku. Na totožnosť skutku nebude mať vplyv ani to, ak k skutkovým okolnostiam prípadu pribudne, resp. odpadne okolnosť týkajúca sa použitia vyššej trestnej sadzby.¹⁴

1.2.1 Totožnosť skutku a totožnosť obvineného

Z hľadiska spáchania trestného činu a následného potrestania páchatel'a je kľúčovou otázkou obvineného, resp. otázkou páchatel'a trestného činu. Hoci totožnosť obvineného ako taká netvorí súčasť totožnosti skutku, nemožno pri posudzovaní totožnosti skutku osobu páchatel'a pominúť. Skutok je totiž vždy spáchaný určitou osobou a len táto osoba môže byť za spáchanie daného skutku (resp. trestného činu) odsúdená. Zahájiť trestné stíhanie je podľa § 160 ods. 1 t. ř. možné až vtedy, ak v rámci štádia preverovania zistené a odôvodnené skutočnosti dostatočne odôvodňujú záver, že trestný čin spáchala určitá osoba. Zahájením trestného stíhania sa táto osoba stáva obvineným, pričom vo výroku uznesenia o zahájení trestného stíhania musí byť osoba obvineného označená rovnakými údajmi, aké zákon požaduje pre označenie obžalovaného v rozsudku podľa § 120 ods. 2 t. ř. Podľa zmieneného ustanovenia patrí medzi obligatórne náležitosti uvedenie mena a priezviska, dňa a miesta narodenia, označenie zamestnania a bydliska, poprípade uvedenie iných údajov potrebných k tomu,

¹³ Tamtiež.

¹⁴ Nález ÚS ČR zo dňa 10.07.2002, sp. zn. II ÚS 143/02.

aby osoba v rozsudku označená nemohla byť zameniteľná s inou¹⁵.

Priamu súvislosť totožnosti skutku a totožnosti obvineného dosvedčuje i úprava neprípustnosti trestného stíhania podľa § 11 t. ř. Tá reprobuje zahájenie, resp. pokračovanie trestného stíhania proti osobe, proti ktorej skončilo predchádzajúce stíhanie pre totožný skutok právoplatným rozsudkom súdu alebo právoplatným zastavením trestného stíhania [§ 11 ods. 1 písm. f) t. ř.], a ďalej proti osobe, proti ktorej skončilo predchádzajúce stíhanie pre totožný skutok právoplatným rozhodnutím o schválení narovnania [§ 11 ods. 1 písm. g) t. ř.] alebo postúpením veci s podozrením, že skutok je priestupkom [§ 11 ods. 1 písm. h) t. ř.], to všetko za predpokladu, že dané rozhodnutia neboli v príslušnom konaní zrušené. Túto zákonom uznanú neprípustnosť trestného stíhania nemožno prelomiť ani prípadným súhlasom obvineného s jeho ďalším trestným stíhaním tak, ako to § 11 ods. 3 t. ř. umožňuje v prípade obvineného, ktorému bola udelená prezidentská milosť či amnestia, ďalej u ktorého došlo k premlčaniu trestného stíhania, či u ktorého je trestné stíhanie podmienené súhlasom poškodeného a tento súhlas poškodený nedal alebo ho vzal späť. Neprípustnosť opätovného trestného stíhania sa vzťahuje aj na rozhodnutia učinené v skrátrenom prípravnom konaní.

Uplatnenie zásady *ne bis in idem* sa teda viaže na totožnosť skutku a zároveň spolu s ňou i na totožnosť obvineného. Naopak, nič nebráni tomu, aby bola za spáchanie totožného skutku pri rešpektovaní príslušných zákonných postupov stíhaná osoba odlišná od pôvodného obvineného. Vylúčené je však opakované stíhanie totožného obvineného pre skutok, o ktorom už bolo v predchádzajúcom konaní právoplatne rozhodnuté, a to bez zrušenia tohto rozhodnutia v príslušnom konaní. Týmito konaniami sa má na mysli obnova konania (§ 277 an. t. ř.), sťažnosť pre porušenia zákona (§ 266 an. t. ř), konanie o ústavnej sťažnosti pred Ústavným súdom ČR (§ 72 an. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů), rehabilitačné konanie (zákon č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů), či konanie podľa § 6 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu.¹⁶

¹⁵ K tomu vid' aj § 177 písm. b) t. ř.

¹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Codex Bohemia. 1999. 61 s.

1.2.2 Totožnosť skutku a jednota skutku

Ako už bolo naznačené vyššie, pojmy totožnosti a jednoty skutku nemožno zamieňať. Procesný inštitút totožnosti skutku udržuje neporušenosť a celistvosť skutku v tom zmysle, že o skutku, ohľadne ktorého sa zahájilo trestné stíhanie, bolo nakoniec aj právoplatne rozhodnuté. Jednota skutku má význam predovšetkým pre posúdenie otázky spáchania trestného činu v jednočinnom, resp. viacčinnom súbehu, pričom sa za jednotiacie kritérium tradične považuje spôsobený následok.¹⁷ Pri posudzovaní súbehu celé páchatel'ovo konanie takpovediac rozmieňame na drobné, rozkladáme ho do jednotlivých samostatných úsekov a teda zodpovedáme otázku, či bol v konkrétnom prípade spáchaný skutok jediný alebo ich páchatel' spáchal niekoľko. O jednočinnom súbehu rovnorodom hovoríme v prípade, že páchatel' naplní jediným skutkom viackrát rovnakú skutkovú podstatu rovnakého trestného činu (napr. jedným výstrelom zraní dve osoby). U jednočinného súbehu rôznorodého spácha páchatel' jedným skutkom viac trestných činov s rôznymi skutkovými podstatami (napr. odpálením bomby usmrť osobu A a poškodí majetok osoby B). Pri rovnorodom viacčinnom súbehu trestných činov naplní páchatel' rovnakú skutkovú podstatu rovnakých trestných činov viacerými skutkami (napr. jeden deň odcudzí 7 000 Kč, druhý deň 10 000 Kč). Nejde pritom o pokračovanie v páchaní trestného činu, pretože tu chýba predovšetkým jednotiaci vôľa, spoločný zámer páchatel'a na spáchaní jediné činu. A napokon, o viacčinnom súbehu rôznorodom hovoríme vtedy, ak páchatel' spácha viacerými skutkami rôzne trestné činy s rôznymi skutkovými podstatami (napr. jeden deň ublíži osobe na zdraví, druhý deň spácha trestný čin lúpeže).¹⁸

V odbornej literatúre sa môžeme stretnúť i s uchopením vzťahu jednoty a totožnosti skutku v tom zmysle, že jednotu skutku (tzv. „*skutok de iure*“) a totožnosť skutku vymedzuje oproti skutkovému deju (tzv. „*skutok de facto*“). Skutkový dej zahŕňa všetky skutkové okolnosti týkajúce sa daného prípadu bez ohľadu na ich trestnoprávnu relevanciu. Naopak spoločné pre jednotu i totožnosť skutku je to, že okruh faktov, ktoré tvoria obsah oboch pojmov, sú trestnoprávnej povahy.¹⁹

¹⁷ JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 327 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

¹⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 393 an. s.

¹⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 390 s.

1.2.3 Totožnosť skutku a totožnosť konania

Ako som uviedla, teória trestného práva chápe skutok ako konanie páchatel'a a následok týmto konaním spôsobený, ktorý je relevantný z hľadiska trestného práva hmotného. Prítom sa konanie vymedzuje ako prejavy vôle páchatel'a vo vonkajšom svete, pokiaľ sú zahrnuté zavinením. Konanie môže mať komisívny či omisívny charakter. Totožnosť skutku bude zachovaná, ak je konanie alebo následok uvedený v obžalobe aspoň čiastočne zhodný (a to zhodný v podstatných okolnostiach) s konaním alebo následkom, ktorý je uvedený v rozsudku. Podstatnými okolnosťami doktrína rozumie predovšetkým okolnosti skutkové, charakterizujúce konanie alebo následok z hľadiska do úvahy prichádzajúcej právnej kvalifikácie.²⁰

Totožnosť skutku teda udržuje totožnosť konania alebo totožnosť následku. Ak sa v počas hlavného pojednávania ukáže, že sa následok, ktorý vyšiel najavo, odlišuje od následku, ktorý uviedol štátny zástupca v žalobnom návrhu, môže zostať totožnosť skutku zachovaná totožnosťou konania. Z hľadiska fungovania trestného systému v spoločnosti by bolo nezmyselné, aby napríklad obžalovaný, ktorý je súdený za vraždu, a v hlavnom líčení by vyšlo najavo, že spáchal nedbanlivostného ublíženie na zdraví, musel byť zbavený obžaloby týkajúcej sa trestného činu vraždy a štátny zástupca by bol nútený podať na obžalovaného novú obžalobu pre spáchanie trestného činu ublíženia na zdraví z nedbanlivosti. Takýto postup, odporujúci zásadám procesnej ekonomie a právnej istoty, by určite nevyhovoval ani samotnému obžalovanému, pretože je predovšetkým v jeho záujme, aby trestné konanie prebehlo podľa možností čo najrýchlejšie, a aby mal po jeho skončení záruku, že právoplatným rozhodnutím vo veci samej bude jeho ďalšie stíhanie za daný skutok vylúčené.

V spojitosti s tým je potrebné zdôrazniť, že pod vplyvom novo zistených okolností môže súd pri rozhodovaní o spáchaní trestného činu dospieť k záveru, že je skutok nutné posúdiť podľa iných, prísnejších ustanovení zákona, než ako ho posúdila obžaloba. Ak je v tomto smere potrebné ďalšie šetrenie, je predseda senátu v zmysle § 190 ods. 2 t. ř. povinný upozorniť na možnosť odchylného právneho posúdenia skutku tie osoby, ktorým sa doručuje opis obžaloby. Len tak môže súd uznať obvineného vinným za prísnejšie posudzovaný trestný čin. Ak by sa tak nestalo, musí byť obžalovaný v každom prípade na túto možnosť upozornený ešte pred vynesení

²⁰ ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 1744 s. ISBN 80-7179-896-7.

rozsudku a na jeho žiadosť mu súd musí poskytnúť lehotu na prípravu obhajoby a hlavné pojednávanie pre tento účel odročiť (§ 225 ods. 2 t. ř.). To sa nemusí týkať iba skutočností charakterizujúcich konanie obžalovaného. Tieto závery sa rovnako uplatnia i v situácii, keď vyjdú najavo ďalšie okolnosti vzťahujúce sa k následku trestného činu alebo forme zavinenia, ktoré odôvodnia prísnejšie posúdenie predmetného skutku. Pojem prísnejšie posúdenie, ako ho používa zákon, pritom môže mať rôznu povahu. Môže znamenať aplikovanie vyššej trestnej sadzby na daný trestný čin alebo môže ísť o čin prísnejšie trestný či ďalší trestný čin spáchaný v jednočinnom súbahu.²¹

Totožnosť skutku bude teda vždy zachovaná, keď budú súdom zistené skutočnosti ohľadom konania obžalovaného v hlavnom pojednávaní zhodné so skutočnosťami vyličenými v žalobnom návrhu. Absolútnu zhodnosť okolností by v praxi bolo veľmi ťažké, ak nie priam nemožné, dosiahnuť. Preto postačí zhoda aspoň čiastočná. Veľmi zaujímavým je v tejto súvislosti rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR so sp. zn. 4 Tz 105/67²². Okresný prokurátor podal na obvineného obžalobu pre trestný čin opilstva, ktorého sa mal dopustiť tak, že v určený deň riadil na vymedzenom úseku osobné vozidlo v podnapitom stave. Rozsudkom príslušného okresného súdu bol obvinený uznaný vinným zo spáchania trestného činu opilstva, za čo mu bol uložený trest nápravného opatrenia. Okresný prokurátor, domáhajúc sa uloženia trestu zákazu činnosti, sa proti rozsudku okresného súdu odvolal. Krajský súd však následne toto odvolanie zamietol. Okresný prokurátor následne navrhol povolenie obnovy konania, pretože sa dodatočne zistilo, že obvinený viezol v aute aj dve spolujazdkyne A a B, pričom spolujazdkyňa A utrpela v dôsledku havárie početné zranenia. Okresný prokurátor bol toho názoru, že obvinený sa oboch trestných činov (opilstva a ublíženia na zdraví) dopustil v jednočinnom súbahu. Mal za to, že dodatočne zistené skutočnosti zapríčiňujú iba zmenu následku, a že totožnosť konania zostala nezmenená. Z uvedeného záveru tak okresný prokurátor usudzoval na zachovanie totožnosti skutku. Okresný súd navrhovanú obnovu konania povolil a v ďalšom konaní uznal obvineného vinným zo spáchania trestného činu opilstva a ublíženia na zdraví. Proti uzneseniu okresného súdu povoľujúcemu obnovu konania podal predseda Najvyššieho súdu sťažnosť pre porušenie zákona, v ktorej okrem iného namieta, že obnova konania bola povolená vo vzťahu ku skutku, ktorý nebol pôvodnou obžalobou stíhaný. Najvyšší súd v

²¹ ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: Beck, 2004, XV, 1745 s. ISBN 80-7179-896-7.

²² Rozsudok NS ČSSR zo dňa 29.12.1967, sp. zn. 4 TZ 105/67.

rozsudku pripomenul, že „[...]obžalovaný byl stíhán pro trestný čin ohrožovací, u něhož se následek nepředpokládá a který je dokonán i vzdálenou možností následku, že však návrh na obnovu trestního řízení se týká jednání spáchaného z nedbalosti (byť i v důsledku opilství, jež je možno spáchat toliko úmyslně) a že tedy uváděné skutečnosti najevo vyšlé se nevztahují jen ke změně následku, který vůbec nebyl součástí skutku uvedeného v obžalobě, ale k jinému jednání obžalovaného)“. Inak povedané, skutočnosti uvedené v návrhu na povolenie obnovy konania sa nezhodujú so skutočnosťami obsiahnutými v stíhanom skutku, tvoria skutok iný, odlišný od pôvodne stíhaného. Keďže podľa Najvyššieho súdu nie je daná totožnosť konania (riadenie vozidla v podnapitom stave verzus ublíženie na zdraví z nedbalosti) a ani totožnosť následku (ohrozenie riadením vozidla pod vplyvom alkoholu verzus poškodenie zdravia spolujazdkyne A), nejde v tomto prípade o totožný skutok. Obvinený mohol byť pre trestný čin ublíženia na zdraví stíhaný iba vtedy, ak by už predtým podaná obžaloba obsahovala i tento skutok. Uvedený prípad je však podľa môjho názoru zaujímavý ešte i z toho hľadiska, že v ňom okresný prokurátor neprípustne zamieňal inštitúty jednoty a totožnosti skutku, čo v konečnom dôsledku mohlo viesť k nesprávnemu posúdeniu veci.

O tom, že posúdenie zachovania totožnosti konania môže byť niekedy problematické, svedčí i nasledujúci prípad²³. Obvinený bol obžalovaný zo spáchania trestného činu podvodu, ktorého sa mal dopustiť tak, že ako konateľ firmy E. bez vedomia a súhlasu valnej hromady dňa 01.09.1995 uhradil (z peňažných prostriedkov firmy E.) zástupcom firmy D. faktúru za služby, ktoré firma D. neposkytla, a tak spôsobil firme E. škodu vo výške 525 000 Kč (okolnosť spočívajúca v neposkytnutí spomínaných služieb firmou D. bola obvinenému známa). Okresný súd rozhodol v neverejnom zasadaní o zastavení trestného stíhania obvineného s poukazom na § 11 ods. 1 písm. f) t. ř. Zistilo sa totiž, že obvinený bol právoplatným trestným príkazom okresného súdu odsúdený za trestný čin skresľovania údajov hospodárskej súťaže a obchodnej evidencie. Tohto činu sa podľa výrokovej časti trestného príkazu dopustil tým, že bližšie nezisteného dňa koncom septembra ako konateľ firmy E. nechal zaúčtovať do daňových výdajov faktúru zo dňa 01.09.1995, ktorú vystavila firma D. v sume 500 000 Kč, hoci vedel, že firma D. nafakturované služby neposkytla. Neoprávneným navýšením daňovo uznateľných nákladov došlo k neoprávnenému

²³ Uznesenie NS ČR zo dňa 19.04.2000, sp. zn. 3 Tz 73/2000.

zniženiú základu dane za rok 1995 o predmetných 500 000 Kč. Okresný súd zastavujúci ďalšie trestné stíhanie obvineného presadzoval názor, že výrok trestného príkazu i obžaloba sa (bez ohľadu na rozdielnú právnu kvalifikáciu) týkajú totožného skutku. Po neúspešnej sťažnosti štátneho zástupcu proti zastaveniu trestného stíhania podal minister spravodlivosti proti tomuto uzneseniu na Najvyšší súd sťažnosť pre porušenie zákona. V nej uvádza, že konanie obvineného nemožno v oboch prípadoch posudzovať ako totožné. Podľa jeho názoru treba odlišovať konanie spočívajúce v tom, že obvinený vyzdvihol v pokladni firmy E. peňažné prostriedky a týmito uhradil firme D. faktúru za fiktívne služby od konania, keď do daňových výdajov zaúčtoval túto faktúru za neposkytnuté služby. No nielen samotné konanie je podľa ministrovej mienky rozdielne. Odlišný je aj následok týchto konaní. Zatiaľ čo v prvom prípade spôsobil obvinený firme E. majetkovú škodu, druhým konaním, za ktoré bol trestným príkazom uznaný vinným, porušil riadne vedenie účtovníctva firmy E. vyznačením a zavedením nepravdivých údajov. Podľa slov ministra treba na uvedené skutky nazerať ako na samostatné. Najvyšší súd však toto stanovisko nezdieľal. Uznal síce rozdielnosť následku, no zároveň odmietol názor o rozdielnosti konaní. Ako v odôvodnení svojho rozhodnutia súd uvádza: „[...] jestliže jednání, které je prostředkem ke spáchání trestného činu druhého, je současně alespoň součástí jednání, které znamená uskutečňování jednání popsaného ve skutkové podstatě trestného činu druhého, jde o jeden skutek. To platí i v případě, kdy jednání, které vyvolalo určitý následek závažný pro trestní právo, muselo nejprve způsobit jiný následek, bez něhož by k vyvolání druhého následku nedošlo.“ Zjednodušene povedané, zaplatenie faktúry za neposkytnuté služby (spáchanie trestného činu podvodu) bolo prostriedkom založenia tejto faktúry do daňových výdajov a zníženiu daňového základu firmy E. (spáchanie trestného činu skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie/skrátenia dane). Preto Najvyšší súd pritakal prvotnému rozhodnutiu okresného súdu, ktorý ďalšie stíhanie obvineného pre neprípustnosť zastavil.

1.2.4 Totožnosť skutku a totožnosť následku

Podstatu skutku tvorí vedľa konania páchatel'a i následok týmto konaním spôsobený, ktorý je relevantný z hľadiska trestného práva. Teória trestného práva rozumie následkom porušenie alebo ohrozenie hodnôt, ktoré sú objektom trestného činu

(týmto sa trestné činy rozlišujú na trestné činy ohrozujúce a poruchové)²⁴. Následok spája jednotlivé akty obžalovaného do jedného skutku a zároveň umožňuje deliť správanie človeka na jednotlivé skutky. Podobne ako je tomu u konania, totožnosť skutku bude zachovaná, keď bude pri rozličnom konaní dodržaná identita následku, a to aspoň v podstatných okolnostiach. Tými sú napríklad okolnosti, ktoré charakterizujú následok z hľadiska jeho právnej kvalifikácie²⁵. Následkom treba vždy chápať porušenie individuálneho trestného činu v jeho konkrétnej podobe, konkrétny následok (t. j. nie určitý typ následku)²⁶. Vo vzťahu k novo zisteným skutočnostiam a otázke udržania totožnosti následku odkazujem na závery učinené v kapitole o totožnosti konania, ktoré sa uplatnia i v tomto prípade.

Príkladom zachovania požiadavky totožnosti následku pri rozhodovaní o spáchaní trestného činu je rozhodnutie Najvyššieho súdu so sp. zn. 8 Tdo 474/2008²⁷. Obvinený bol stíhaný za trestný čin lúpeže, ktorého sa mal podľa uznesenia o zahájení trestného stíhania a následne podanej obžaloby dopustiť tým, že sa násilím použitým proti barmanke zmocnil finančnej hotovosti z peňaženky, ktorú mala barmanka u seba. Okresný súd uznal obvineného vinným trestnými činmi podvodu, riadenia motorového vozidla bez vodičského oprávnenia a ohrozenia pod vplyvom návykovej látky. Podvodu sa podľa skutkových zistení dopustil obvinený tak, že po tom, ako sa ho barmanka opýtala, či nemá na predaj drogy, si od svojho známeho zaopatril cukor kryštál a tento vydávajúc za drogu následne predal barmanke. Peniaze, ktoré týmto podvodným predajom utŕžil, krátko nato prehral na automatoch. S barmankou si dohodol ešte jedno stretnutie, kde mu pod príslubom, že jej prinesie ďalšie drogy, odovzdala príslušnú hotovosť. Obvinený odišiel s tým, že drogy prinesie, už sa však nevrátil a prevzaté peniaze opäť prehral. Proti rozhodnutiu okresného súdu podali obvinený aj štátny zástupca odvolanie, ktoré malo za následok zmenu rozhodnutia o uloženom treste, výrok o vine však zostal zachovaný. Namietajúc nezohľadnenie totožnosti skutku podal obvinený proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie. V ňom vyslovil názor, že súdy pri vynesení rozhodnutia nedodržali totožnosť skutku, keďže bol pôvodne obžalovaný za spáchanie trestného činu lúpeže, ale vinným bol uznaný zo spáchania podvodu. Nesúhlasil s názorom súdu, že totožnosť skutku udržuje v tomto prípade totožnosť

²⁴ JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 169 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

²⁵ ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 1744 s. ISBN 80-7179-896-7.

²⁶ Rozhodnutie R 1/1996-I

²⁷ Rozsudok NS ČR zo dňa 06.05.2009, sp. zn. 8 Tdo 474/2008.

následku, pretože ten sa podľa dovolateľovej mienky líši v stupni spoločenskej nebezpečnosti. Najvyšší súd sa však s dovolateľom nestotožnil a naopak mal za preukázané, že totožnosť skutku zostala zachovaná: „[...] z obžalovací zásady rozvedené v ustanovení § 220 odst. 1 t. ř. a § 220 odst. 3 t. ř. vyplývá, že väzanosť soudu obžalobou se týká pouze toho, o jakém skutku se rozhoduje. Popisem skutku ve smyslu slovního vyjádření ani právní kvalifikací skutku v obžalobě není soud vázán, když povinnost soudu rozhodnout o žalovaném skutku neznamená povinnost převzít z obžaloby zcela popis skutku. Požadavek ustanovení § 220 odst. 1 t. ř., že soud může rozhodnout jen o skutku uvedeném v žalobním návrhu, totiž neznamená, že musí jít o naprostou shodu žalobního návrhu s výrokem rozsudku, neboť některé skutečnosti uvedené v žalobním návrhu mohou odpadnout a naproti tomu některé opět mohou přibýt, přičemž skutek ,který je předmětem trestního řízení, projednává soud v celé šíři. U totožnosti skutku, která je zachovaná totožnostíou následku, musí být totožný vždy konkrétny následok. Z tohto pohľadu by bolo možné namietat, že sa v predmetnej veci súdy dostatočne nevysporiadali s otázkou, či páchatel' svojim konaním spôsobil škodu barmanke (trestným činom podvodu) alebo majiteľovi baru (trestným činom lúpeže). K tomu však súd uvádza, že „[...] není významné, zda peněžní prostředky, jež měla poškozená ve své moci, náležely jí samotné, či zda jí byly coby tržba baru svěřeny; významné je, že jednání obviněného bylo vedeno úmyslem obohatit se právě o peníze, jimiž tato poškozená disponovala“.

Totožnosť skutku je zachovaná totožnosťou následku i v prípade, že určitá osoba je pôvodne žalovaná ako páchatel' trestného činu, no v ďalšom konaní sa ukáže, že šlo o inú formu účastenstva a bol iba návodcom či pomocníkom.²⁸

1.2.5 Totožnosť skutku a totožnosť iných skutočností

Okrem konania a následku, dvoch základných komponentov skutku, sa skutok vyznačuje aj ďalšími skutočnosťami, ktoré ho individualizujú a dotvárajú tak jeho jedinečný charakter. Pod týmito inými skutočnosťami rozumieme širokú škálu okolností, ako napr. miesto a doba spáchania skutku, forma zavinenia, či motív páchatel'a. Zákon pritom výslovne požaduje, aby bol v žalobnom návrhu štátnym zástupcom „[...] přesně označen skutek, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, popřípadě s uvedením jiných skutečností, pokud je jich

²⁸ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní. 1. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1. 2010. Praha: Leges, 2010, 693 s. ISBN 978-80-87212-30-1.

třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným a aby bylo odůvodněno použití určité trestní sazby“ [§ 177 písm. c) t. ř.]. A následně, soud rozhodující o spáchání určitého trestného činu je povinný v rozsudku přesně označit trestný čin s uvedením, „[...]zda jde o zločin nebo přečin, a místa, času a způsobu spáchání, popřípadě dalších skutečností, jichž je třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným [...]“ (§ 120 ods. 3 t. ř.).

Podľa rozhodovacej činnosti súdov na totožnosti skutku nič nemení, ak v rámci ďalšieho konania vyjdú najavo údaje konkretizujúce skutočnosti v obžalobe už uvedené. Podobný záver učinil i súd vo veci²⁹ upresnenia určitých skutkových okolností: *„Totožnosť skutku je zachovaná, jestliže oproti sdelenému obvinění jednání obviněného vykazující znaky skutkové podstaty trestného činu podpory a propagace hnutí směřujících k potlačování práv a svobod občanů podle § 261 TrZ se uskutečnilo v Písku a ne v Plzni, a to téhož dne o několik málo hodin dříve“.*

Podobná je situácia, keď obžaloba uvádza niektoré skutočnosti, ktoré sa v ďalšom konaní ukážu byť nepravdivé. Tak je tomu napríklad vtedy, keď je obvinený stíhaný za to, že zúčastnením sa na ruvačke podľa spôsobil inému ťažkú ujmu na zdraví a poškodenie cudzej veci podľa. Ak sa v priebehu ďalšieho konania ukáže, že k poškodeniu cudzej veci nedošlo, dôjde k odpadnutiu niektorých okolností uvedených v podanej obžalobe a súd nebude môcť obvineného za poškodenie cudzej veci odsúdiť. Ostatné skutočnosti svedčiace pre účasť na ruvačke však zostávajú nedotknuté a budú rozhodujúce pre vynesenie rozsudku. Obvinený bol oboznámený so všetkými skutočnosťami, ktoré mu boli kladené za vinu a mal tak dostatočný priestor na prípravu svojej obhajoby. Do úvahy neprichádza podanie novej obžaloby, ktorá by obsahovala len tie skutočnosti, ktoré sa v predchádzajúcom konaní ukázali pravdivými, pretože by došlo k porušeniu zásady *ne bis in idem*.

Na identitu skutku nemá vplyv ani zmena v predmete útoku. Ak je teda obžalovaný uznaný vinným z toho, že sa dopustil krádeže vecí, ktoré boli v rozsudku menovite uvedené a po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku sa zistí, že v rámci tejto jednej krádeže páchatel' odcudzil ešte ďalšie v rozhodnutí súdu neuvedené veci, nebude možné páchatel'a opätovne stíhať. Zmena predmetu útoku nenaruša totožnosť skutku, a preto by bol páchatel' v rozpore so zásadou *ne bis in idem* stíhaný za jedno konanie dvakrát. Sú však mysliteľné situácie, kedy by sa tento postup javil nespravodlivým. Tak

²⁹ Rozsudok NS ČR zo dňa 03.11.1999, sp. zn. 4 Tz 165/99.

by sa mohlo stať v prípade, ak by sa dodatočne po vynesení rozsudku zistilo, že páchatel' odcudzil veci, hodnota ktorých je nepomerne väčšia ako vecí v rozsudku uvedených, čím sa zvýšila závažnosť páchatel'ovho konania a skutok by tak bolo potrebné klasifikovať podľa prísnejších ustanovení trestného zákonníka. Zákonodarca v takýchto prípadoch umožňuje pokračovanie trestného stíhania daného páchatel'a podľa ustanovení o obnove konania upraveného v § 277 an. t. ř.

Rovnako ani zmena zavinenia ako subjektívnej stránky trestného činu nemá vplyv na zachovanie totožnosti skutku. Ak je osoba stíhaná za nedbalostné ublíženie na zdraví tým, že pri manipulácii so zbraňou obžalovaným táto vystrelila a náhodou zasiahla vedľa stojaceho človeka, je totožnosť skutku nepochybne zachovaná, ak sa v priebehu ďalšieho konania zistí, že obžalovaný túto osobu usmrtil úmyselne. K relevantnosti skutkových okolností týkajúcich sa zavinenia Najvyšší súd judikoval, že „ [...] při posuzování popisu jednání i následku se přihlíží z hlediska jejich totožnosti ke všem podstatným skutkovým okolnostem včetně těch skutkových okolností charakterizujících jednání, příp. i následek, ze kterých je vyvozováno zavinění obviněného, příp. další znaky subjektivní stránky trestného činu. Nepřihlíží se však k těm skutkovým okolnostem, které nejsou součástí jednání ani následku, ale charakterizují pouze skutečnosti významné z hlediska zavinění či jiného znaku významného z hlediska subjektivní stránky trestného činu (např. projevy poškozeného, okolnosti charakterizující poškozeného apod.) Nepřihlíží se pak ani k závěru o zavinění, popř. o jiném znaku subjektivní stránky trestného činu (např. pohnutce), který činí orgány činné v trestním řízení v právní větě nebo v právní kvalifikaci skutku a jenž je obsažen ve vznesení (sdělení) obvinění a žalobním návrhu obžaloby. To je totiž součástí právní kvalifikace skutku, která zde, jak již bylo shora uvedeno, nemá význam (arg. § 176 odst. 2 věta druhá t.ř.). Subjektivní stránka má však význam při řešení jednoty skutku v trestním právu hmotném pro vymezení jednoho jednání, poněvadž jeden celek tvoří všechny ty projevy vůle navenek, které jsou pro daný následek kauzální, pokud jsou zahrnuty zaviněním.“³⁰

Na záver tejto podkapitoly by som rada uviedla, že podať vyčerpávajúci výpočet možných zmien v okolnosti individualizujúcich skutok je vzhľadom na ich širokú variabilitu nemožné. Len pripomeniem, že zmeny v okolnostiach konkretizujúce

³⁰ Rozsudok NS ČR zo dňa 16.02.1995, sp. zn. Tzn 12/94.

a upresňujúce skutok nenarúšajú totožnosť skutku iba za predpokladu, že totožnosť konania alebo totožnosť následku zostane i naďalej zachovaná.

1.2.6 Totožnosť skutku u pokračujúcich trestných činov

Pokračovaním v trestnom čine je podľa § 116 TZ „[...] *takové jednaní, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují, byť i v souhrnu, skutkovou podstatu stejného trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a souvislostí v předmětu útoku*“. Podstatnými znakmi definujúcimi pokračujúci trestný čin sú teda rovnaká skutková podstata, rovnaký alebo podobný spôsob prevedenia, objektívna súvislosť (časová, miestna, v predmete útoku) a subjektívna súvislosť (spoločný zámer), pričom tieto znaky musia byť prítomné súčasne³¹.

Poňatie pokračujúceho trestného činu v trestnom práve procesnom sa dnes odlišuje od jeho koncepcie v trestnom práve hmotnom. Zatiaľ čo hmotné právo chápe jednotlivé (čiastkové) útoky pokračujúceho trestného činu ako jeden skutok, za ktorý sa ukladá jeden trest, je podľa § 12 t. ř. čiastkový útok pokračujúceho trestného činu samostatným skutkom (ak zákon výslovne nestanoví inak). To znamená, že ak bude trestné stíhanie vo vzťahu k niektorému z týchto útokov neprípustné, nevylučuje táto skutočnosť stíhanie pre ostatné čiastkové útoky (§ 11 ods. 2 t. ř.). Ak aj teda súd páchatel'a právoplatne odsúdi za niektoré čiastkové útoky pokračujúceho trestného činu, ktorý z hľadiska hmotného práva tvorí stále iba jeden skutok, resp. jeden trestný čin, môže byť tento páchatel' stíhaný a odsúdený za ďalšie útoky tohto pokračujúceho trestného činu. Vo vzťahu ku každému jednotlivému útoku sa musí zahájiť trestné stíhanie, a zároveň každý jednotlivý útok musí byť uvedený v žalobnom návrhu podávanej obžaloby³². Do prijatia novelizujúceho zákona³³ stačilo, aby súd rozhodol čo i len o časti (jednom útoku) pokračujúceho trestného činu a trestné stíhanie pre ďalšie útoky páchatel'a bolo s poukazom na neprípustnosť vylúčené. Tento postup plne zodpovedal požiadavku na zachovanie právnej istoty obžalovaného, resp. odsúdeného. V praxi však neraz dochádza k situáciám, kedy majú orgány činné v trestnom konaní podozrenie zo spáchania iba niektorého útoku pokračujúceho trestného činu a skutok

³¹ JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 135 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

³² ŠÁMAL, Pavel, František PŮRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář. 6., dopl. a přeprac.* vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 1746 s. ISBN 80-7179-896-7.

³³ K zmene došlo prijatím zákona č. 265/2001 Sb.

v celom svojom rozsahu vyjde najavo až v štádiu dokazovania pred súdom. Podľa predchádzajúcej úpravy sa tak mohlo stať, že páchatel' bol odsúdený iba za nepatrnú časť skutku a časom sa ukázalo, že spáchal skutok v oveľa väčšom rozmere a so závažnejšími dôsledkami. Neprípustnosť ďalšieho potrestania páchatel'a by sa v tomto prípade dostala do rozporu so záujmom spoločnosti na spravodlivom potrestaní páchatel'ov trestných činov.

V intenciách procesného práva je každý čiastkový útok pokračujúceho trestného činu samostatným skutkom so všetkými dôsledkami s tým spojenými. Totožnosti skutku (v rámci jednotlivých útokov) sa nedotkne zmena konania pri súčasnom zachovaní následku alebo naopak zmena následku pri súčasnom zachovaní identity konania. Zhoda v konaní či následku nemusí byť úplná, ale postačí zhoda v podstatných okolnostiach. Ďalej platí, že ak sa obžaloba týkajúca sa jedného čiastkového útoku doplní o ďalšie skutočnosti konkretizujúce útok uvedený v uznesení o zahájení trestného stíhania, nie je na mieste aplikovanie § 160 ods. 5 t.ř., pretože zásada zachovania totožnosti skutku nebude samotným doplnením spresňujúcich okolností porušená³⁴. Rovnako ani v situácii, keď súd uzná obžalovaného vinným zo spáchania iba niektorých čiastkových útokov, nesmie súd zvyšné útoky z výroku odsudzujúceho rozsudku iba vypustiť, ale i vo vzťahu ku každému útoku musí súd rozhodnúť samostatným výrokom.³⁵

Dôležité je mať na zreteli i to, že medzníkom oddeľujúcim jednotlivé pokračujúce trestné činy je vznesenie obvinenia, resp. zahájenie trestného stíhania. Ak obvinený pokračuje aj po vznesení obvinenia v konaní, ktoré je obsahom trestného stíhania, hľadá sa na toto ďalšie konanie obvineného ako na nový skutok. Zároveň treba dodať, že súdna prax považuje za relevantný okamih faktického doručenia uznesenia o zahájení trestného stíhania obvinenému, a nie jeho samotné vypracovanie³⁶.

Problematika totožnosti skutku u pokračujúcich trestných činov sa v poslednom období stala aktuálnou pre orgány činné v trestnom konaní najmä vo vzťahu k trestným činom v daňovej oblasti. K praktickým otázkam tohto problému sa vyjadril Žďárský³⁷ uvádzajúc v tejto súvislosti prípad, kedy štátny zástupca zastavil trestné stíhanie obvineného pre trestný čin skrátenia dane, poplatkov a podobnej povinnej platby podľa

³⁴ ŽĎÁRSKÝ, Zbyněk.. *Pokračování a totožnost skutku u daňových trestných činů – otázka stále aktuální*. Trestněprávní revue. 2011. č. 8. 219 s.

³⁵ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V. ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck. 2007. 695 s.

³⁶ Rozhodnutie č. 49/1997 Sb. rozh. Tr.

³⁷ ŽĎÁRSKÝ, Zbyněk.. *Pokračování a totožnost skutku u daňových trestných činů – otázka stále aktuální*. Trestněprávní revue. 2011. č. 8. 219 s.

§ 148 ods. 1 a ods. 4 t.z. Tohto činu sa mal obvinený dopustiť tým, že ako štatutárny zástupca istej obchodnej spoločnosti, v úmysle skrátit daň, zaúčtoval v daňovom priznaní (za zdaňovacie obdobie január 2002, apríl a september 2004) do účtovníctva tejto spoločnosti faktúry za predstierané zdaniteľné plnenia. Následne sa však v priebehu prípravného konania zistilo, že spomínané plnenia boli riadne uskutočnené a nešlo teda o fiktívne faktúry. Z toho učinil štátny zástupca záver, že s ich využitím nemohol obvinený spáchať predmetný trestný čin a trestné stíhanie zastavil. Toho času však bola zároveň na súde podaná obžaloba na obvineného za spáchanie celkom deviatich daňových trestných činov (okrem iného týkajúci sa skrátene DPH za obdobie 2002 až 2007). Rozhodnutie o zastavení trestného stíhania bolo pre nezákonnosť najvyšším štátnym zástupcom postupom podľa § 174a ods. 1 t. ř. zrušené. Žďárský sa vo svojom článku zamýšľal nad tým, ako by vec postupovala v prípade, že by k zrušeniu zastavenia stíhania nedošlo. Opierajúc sa okrem iného i o rozhodnutie³⁸ Vrchného súdu v Prahe dovodil, že „[...]rozhodnutím o dílčím jednaní na podkladě konkrétních faktur by současně bylo rozhoduto ve věci celého, byť dílčího útoku tvořeného veškerým protiprávním jednaním obviněného vztahujícím se k příslušnému zdaňovacímu období.“ Pripomeňme len, že podanie daňového priznania za konkrétne zdaňovacie obdobie (skrátene dane v tomto konkrétnom zdaňovacom období) tvorí čiastkový útok pokračujúceho trestného činu krátenia dane. Ak by rozhodnutie o zastavení trestného stíhania nebolo zrušené, súd by podľa Žďárského slov nemohol v ďalšom konaní rozhodovať o skutkoch spáchaných v januári 2002, apríli a septembri 2004 kvôli existencii prekážky veci rozhodnutej. Totožnosť skutku sa v tomto prípade zachovala totožnosťou konania obvineného v rámci konkrétneho zdaňovacieho obdobia. Tým, že o tomto čiastkovom útoku pokračujúceho trestného činu skrátene dane (napr. za január 2002) rozhodol už štátny zástupca, vylúčil tak možnosť prejednávania tohto (z pohľadu procesného práva samostatného) skutku z právomoci súdu. Platí, že za jeden skutok nemožno obžalovaného uznať vinným a zároveň ho obžaloby zbaviť. Ak už niektorý z týchto výrokov nadobudol právoplatnosť, skutok sa týmto vyčerpal a trestné stíhanie obžalovaného musí byť vo zvyšku takto neprípustne rozdeleného skutku zastavené³⁹.

³⁸ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 To 67/2007: „Zařazení, případně nezařazení určitého účetního nebo daňového dokladu (např. fiktivní faktury) do účetní evidence se záměrem ovlivnit výši daňové povinnosti, byť bylo takové jednání pojato do popisu skutku, není samostatným dílčím útokem pokusu nebo dokonaného trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1 tr. zák., neboť tím se pouze vytvářejí předpoklady pro podání daňového přiznání s nepravdivými nebo zkreslenými údaji.“

³⁹ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 2 To 71/2009.

Ako Žďárský dodáva, z hľadiska procesného práva je každý jednotlivý čiastkovým útok pokračujúceho trestného činu samostatným skutkom. Preto by rozhodnutie štátneho zástupcu (resp. súdu) malo obsahovať všetky čiastkové útoky pokračujúceho trestného činu, pre ktoré sa zahájilo trestné stíhanie. Nesprávnosť posúdenia čiastkových útokov v uznesení o zahájení trestného stíhania môže mať závažné procesné dôsledky, a preto je preto viac než dôležité, aby orgány činné v trestnom konaní kládli na správnosť vymedzenia stíhaného skutku veľký dôraz.

Z hľadiska zachovania totožnosti skutku u pokračujúcich trestných činov si zaslúži pozornosť i uznesenie⁴⁰ Najvyššieho súdu zo dňa 10.01.2007: „*Jestliže ke spáchání trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropných látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. došlo jediným jednáním pachatele, jímž v určité době a na určitém místě podával omamné či psychotropní látky více osobám, pak jejich prodej ve vztahu k jednotlivým osobám nepředstavuje dílčí útoky pokračujícího trestného činu ve smyslu ust. § 89 odst. 3 tr. zák. a § 12 odst. 12 tr. ř. Pokud se za této situace v průběhu trestního stíhání v popisu skutku pouze změni (upřesní) okruh osob, kterým pachatel prodával omamné nebo psychotropní látky, oproti vymezení těchto osob v usnesení o zahájení trestního stíhání (§ 160 odst. 1 tr. ř.) či v obžalobě [§ 177 písm. c) tr. ř.], pak taková změna není důvodem k postupu podle § 160 odst. 5 tr. ř., tj. k zahájení trestního stíhání pro další skutek.*“

1.2.7 Totožnosť skutku u trestných činov trvajúcich a hromadných

O trvajúci trestný čin ide vtedy, keď páchatel vyvolá protiprávny stav, ktorý potom udržuje, alebo protiprávny stav udržuje bez toho, aby zákon vyžadoval, aby ho aj vyvolal. Z hľadiska trestnoprávnej zodpovednosti je relevantné práve ono udržiavanie protiprávneho stavu, pričom je toto udržiavanie jediným skutkom bez ohľadu na dobu, po ktorú trvá.⁴¹ Naproti tomu hromadnými trestnými činmi rozumieme tie trestné činy, u ktorých je mnohosť útokov znakom skutkovej podstaty trestného činu [napr. § 279 ods. 3 písm. b) TZ].⁴²

Na rozdiel od pokračujúcich trestných činov sa trestné činy trvajúce, hromadné a ďalšie, ktorých znakom je sústavnosť páchania, považujú za jeden skutok podľa hmotného i procesného práva. V ich prípade sa teda neuplatní postup, že vo vzťahu ku

⁴⁰ Rozsudok NS ČR zo dňa 10.01.2007, sp. zn. 7 Tdo 1480/2006.

⁴¹ JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 138 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

⁴² Tamtiež.

každému jednotlivému útoku musí byť zahájené trestné stíhanie, resp. že každý jednotlivý útok musí byť výslovne uvedený v akte príslušného orgánu činného v trestnom konaní. Navzdory tejto odlišnosti od pokračujúcich trestných činov, sa u trestných činov trvajúcich a hromadných rovnako uplatní § 12 ods. 11 t. ř. v tom zmysle, že ak obvinený pokračuje v danom konaní aj po vznesení obvinenia, hľadá sa na toto ďalšie konanie obvineného ako na nový skutok. Keďže sú trestné činy hromadné a trvajúce považované za jeden skutok, totožnosť skutku sa nenaruší, ak orgány činné v trestnom konaní vo svojom rozhodnutí uvedú útoky, ktoré v uznesení o zahájení trestného stíhania alebo obžalobe chýbali, alebo naopak vo svojom rozhodnutí niektoré z útokov obsiahnuté v uznesení alebo obžalobe vypustia. Pripomenúť však opäť treba to, že súd môže rozhodovať len o útokoch (či už uvedených alebo neuvedených v obžalobe), ktoré sa stali pred zahájením trestného stíhania, inak by nešlo o totožný skutok. Ako uvádza literatúra „*Na druhej strane by soud porušil obžalovací zásadu, jestliže by rozhodl o těch částech jednání, které mélo být spácháno po zahájení trestního stíhání, ale trestní stíhání pro něj zahájeno nebylo, třebaže jsou i tyto části zahrnuty v žalobním návrhu.*“⁴³

Porušením zásady totožnosti skutku tak nie je situácia, ak súd vymedzí skutok zakladajúci trestný čin hromadný alebo trvajúci z hľadiska doby jeho trvania inak než ho vymedzil štátny zástupca v podanej obžalobe. Platí však, že krajným vymedzením trvania je zahájenie trestného stíhania pre daný skutok.⁴⁴

⁴³ ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 1746 s. ISBN 80-7179-896-7.

⁴⁴ MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V. ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck. 2007. 695 s.

2 Totožnosť skutku v medzištátnych súvislostiach

V predchádzajúcej kapitole som sa zaoberala úpravou totožnosti skutku v rámci práva Českej republiky. Inštitút totožnosti však možno analyzovať i v širšom, medzištátnom meradle. To bez pochyby súvisí so skutočnosťou, že zásada udržania totožnosti skutku a s ňou spojený princíp *ne bis in idem* patrí medzi základné ľudské práva a ako také ho upravujú aj viaceré dokumenty medzinárodného práva a práva Európskej únie. Právo stíhať a potrestať páchatel'a trestného činu, a tým chrániť vlastné hodnoty a záujmy, je v záujme každého jednotlivého štátu. Zároveň je toto právo výrazom štátnej suverenity, teda vlastnosti štátu charakterizovanou okrem iného i možnosťou vykonávať svoju moc na vlastnom území nezávisle od vôle iných štátov. S ohľadom na dôkladnú ochranu najdôležitejších hodnôt a záujmov sa navyše miestna pôsobnosť trestných zákonov môže vzťahovať aj na územie iných štátov, a to uplatnením princípu teritoriality, personality, univerzality či pasívneho princípu ochrany.⁴⁵ Hovoríme o prekrývaní pôsobnosti trestných zákonov, resp. o konkurencii jednotlivých jurisdikcií.⁴⁶

Poukazujúc na vyššie spomenutú ľudskoprávnu stránku veci sa treba zaoberať otázkou, či v prípade, že je páchatel' právoplatne odsúdený za spáchanie trestného činu v jednom štáte, je na mieste potrestať tohto páchatel'a za spáchanie toho istého trestného činu (za predpokladu, že charakter spáchaného činu vykazuje vzťah aj k druhému štátu) aj v tomto druhom štáte. Veď ako uvádza generálny advokát Yves Bot vo svojom stanovisku⁴⁷, potrestaním páchatel'a spoločnosť vyčerpá svoje legitímne právo trestného stíhania a viac jej neprislúcha právomoc potrestať túto osobu za ten istý trestný čin. Vykonaním trestu páchatel' splatil dlh voči spoločnosti a z hľadiska jeho ďalšieho života má plné právo na znovuzačlenenie sa do nej. Tento koncept plne korešponduje s faktom, že by jedným z hlavných funkcií trestu mala podľa moderných úvah, okrem funkcie ochranej, byť i snaha o sociálnu reintegráciu páchatel'ov.

Zákaz opätovného stíhania, resp. potrestania páchatel'a upravujú viaceré medzinárodné dokumenty.⁴⁸ Pritom treba rozlišovať, či týmto zákazom smerujú do

⁴⁵ TOMÁŠEK, Michal, Harald Christian SCHEU, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a Jiří HERCZEG. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, 159 s. ISBN 978-80-7201-737-9.

⁴⁶ TOMÁŠEK, Michal, Harald Christian SCHEU, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a Jiří HERCZEG. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, 160 s. ISBN 978-80-7201-737-9.

⁴⁷ Stanovisko generálneho advokáta Yvesa Bota zo dňa 07.09.2010, vec C-261/09.

⁴⁸ Viď napr. čl. 14 ods. 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 4 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 50 Charty základných práv EU, Nariadenie

vnútroštátneho práva jednotlivých štátov, alebo ho uplatňujú vo vzťahoch medzištátnych.

2.1 Ten istý čin v práve Európskej únie

Charta základných práv Európskej únie, ktorá má na základe čl. 6 Zmluvy o Európskej únii rovnakú právnu silu ako zakladajúce zmluvy, vo svojom čl. 50 garantuje, že *„nikoho nemožno sťahť alebo potrestať v trestnom konaní za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom“*. Garancia zákazu dvojitého trestu a s ňou spojené uplatňovanie zásady *ne bis in idem* je tak súčasťou katalógu základných práv a slobôd občanov EÚ. Túto zásadu, ako obecnú zásadu práva Únie, aplikoval ESD vo svojej rozhodovacej činnosti predovšetkým v oblasti súťažného, konkrétne kartelového práva.⁴⁹ Prekážka opakovaného odsúdenia sa podľa tohto ustanovenia uplatní v súvislosti s rozhodovaním súdov na území jedného členského štátu, ako aj súdov rôznych členských štátov, a to vždy za predpokladu, že sa na posudzovanú vec aplikuje právo Únie.

Vstupom do EÚ sa pre Českú republiku stal záväzný a použiteľný Dohovor, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda podpísaná medzi vládami štátov Hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republikou o postupnom odstraňovaní kontrol na spoločných hraniciach (ďalej „VDS“). VDS bol do systému práva Európskej únie včlenený Protokolom č. 2, ktorý k zakladajúcim zmluvám pripojila Amsterdamská zmluva. Ustanovenia týkajúce sa zásady *ne bis in idem* sú sústredené do článkov 54 - 58 VDS. Čl. 54 v Kapitole 3 s názvom Zákaz dvojitého trestu stanoví, že *„osoba právoplatne odsúdená jednou zo zmluvných strán nesmie byť pre ten istý čin sťahovaná inou zmluvnou stranou, a to za predpokladu, že v prípade odsúdenia bol trest už odpykaný alebo sa práve odpykáva alebo podľa práva štátu, v ktorom bol rozsudok vynesený, už nemôže byť vykonaný.“* Z výkladu tohto ustanovenia je zřejmé, že VDS zásadu *ne bis in idem* upravuje v medzištátnom rozmere, pričom jeho pôsobnosť sa vzťahuje výlučne na oblasť trestného práva.

Rady (ES) č. 2988/95 o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev, Dohovor o boji proti korupcii týkajúcej sa činiteľov Európskych spoločenstiev alebo činiteľov členských štátov EÚ

⁴⁹ Napr. rozsudok ESD zo dňa 07.01.2004, vo veci Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P.

O potrebe rozšíriť teritoriálny dosah zásady *ne bis in idem* na oblasť Európskej únie hovoria viaceré rozhodnutia ESD⁵⁰. Zaručiť voľný pohyb osôb, ktorý je jedným zo štyroch základných slobôd vnútorného trhu EU a neodmysliteľným prostriedku na vytvorenie priestoru slobody, bezpečnosti a práva, nie je možné bez regulácie prípustnosti trestného stíhania osôb viacerými členskými štátmi. Ak by sa totiž zákaz dvojitého stíhania (a následne i potrestania) aplikoval výlučne na oblasť jedného štátu, mohol by sa páchatel' i po odsúdení a vykonaní trestu alebo po právoplatnom zbavení viny v jednom štáte obávať trestného stíhania (potrestania) aj na území štátu druhého. Takýto záver by bol z hľadiska požiadavky na zachovanie právnej istoty a realizácie základných slobôd garantovaných EÚ neudržateľný. Na druhej strane však treba poznamenať, že po praktickej stránke nie je zásada *ne bis in idem* v zmysle VDSD upravená dôsledne vo všetkých aspektoch⁵¹. Čl. 54 VDSD síce bráni dvojitému stíhaniu a potrestaniu páchatel'a, ale to iba za predpokladu, že v danej veci bolo vydané rozhodnutie. Ak teda v určitom prípade ešte len prebieha trestné konanie, nedochádza k porušeniu VDSD. Český zákonodarca implementoval uvedený čl. 54 VDSD do § 11 t. ř. v ods. 4 novelou zákona č. 539/2004 Sb., ktorá rozširuje neprípustnosť trestného stíhania o typovo zhodné rozhodnutia súdov a iných justičných orgánov členských štátov Európskej únie. V zákone zvolená formulácia prekračuje požiadavky vyplývajúce z VDSD tým, že sa zrejme vzťahuje i na rozhodnutia, ktoré sú „[...]projevem diskreční pravomoci veřejného žalobce nebo která jsou učiněna, aniž by bylo provedeno posouzení věci samé“.⁵² Na záver treba zdôrazniť, že uvedené závery sa uplatnia iba voči rozhodnutiam učeným orgánmi členských štátov EÚ.

Článok 54 VDSD sa stal opakovaným predmetom rozhodovacej činnosti ESD. Ako vo svojom článku uvádza Gřivna⁵³, rozhodnutia súdu v tejto problematike je možno rozdeliť do štyroch okruhov – na otázku časovej pôsobnosti čl. 54, ďalej na problém, ktoré rozhodnutia zakladajú prekážku *rei iudicata* a konečne je predmetom rozhodovania výklad pojmov *ten istý čin* a trest už odpykaný a trest práve odpykávány. S ohľadom na tému diplomovej práce sa v nasledujúcom texte zameriam na oblasť interpretácie pojmu *ten istý čin*.

⁵⁰ Napr. rozsudok ESD zo dňa 11.02.2003 v spojených veciach *Gozütok & Brügge*, C-187/01, C-385/01.

⁵¹ TOMÁŠEK, Michal, Harald Christian SCHEU, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a Jiří HERCZEG. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, 176 s. ISBN 978-80-7201-737-9.

⁵² C.d., 180 s.

⁵³ GŘIVNA, Tomáš. *Zásada „ne bis in idem“ v judikatuře Evropského soudního dvora*. Dostupný z www: <http://www.ok.cz/iksp/aidp_091112.html>.

2.1.1 Rozsudok ESD vo veci Van Esbroeck, vec C-436/04⁵⁴

Pán Van Esbroeck, štátny príslušník Belgicka, sa podľa rozsudku nórskeho súdu z roku 2000 dopustil nedovoleného dovozu omamných látok z Belgicka do Nórska, pričom mu bol za toto konanie uložený trest odňatia slobody vo výške piatich rokov. Po vykonaní časti trestu bol pán Van Esbroeck podmiennečne prepustený a eskortovaný do Belgicka. O tri roky neskôr bol však belgickým súdom odsúdený na trest odňatia slobody vo výške jedného roku za to, že sa dopustil nedovoleného vývozu spomínaných omamných látok z územia Belgicka. Rozhodnutie belgického súdu, následne potvrdené i súdom vyššej inštancie, sa opieralo o čl. 71 VDS⁵⁵ a o čl. 36 ods. 2 písm. a) Jednotného dohovoru OSN o omamných a psychotropných látkach z roku 1961 v znení Protokolu z roku 1972, podľa ktorého sa každé z porušení zákona v Jednotnom dohovore uvedených, medzi ktoré sa radí aj dovoz a vývoz omamných látok považuje za osobitné porušenie zákona, ak sa spácha v rozličných krajinách⁵⁶. Proti rozsudku podal pán Van

⁵⁴ Zo dňa 09.03.1996.

⁵⁵ Znenie čl. 71 VDS: 1. *Zmluvné strany sa zaväzujú, že so zreteľom na existujúce Dohovory Spojených národov [v súlade s existujúcimi dohovormi Organizácie Spojených národov – neoficiálny preklad]... prijímajú všetky nevyhnutné opatrenia týkajúce sa priameho alebo nepriameho predaja návykových [omamných – neoficiálny preklad] a psychotropných látok každého druhu vrátane Cannabису a vlastníctva týchto látok s cieľom predaja alebo vývozu, ktoré budú potrebné k zamedzeniu nedovoleného obchodu s omamnými látkami [obchodovania s omamnými a psychotropnými látkami – neoficiálny preklad].*

2. *... zmluvné strany sa zaväzujú zabráňovať a stíhať nedovolený vývoz omamných látok [omamných a psychotropných látok – neoficiálny preklad] každého druhu vrátane produktov Cannabis a tiež predaj, obstarávanie [dodávku – neoficiálny preklad] a distribúciu týchto látok pomocou administratívnych a trestno-právnych prostriedkov.*

5. *Zmluvné strany sa budú všemožne usilovať o to, aby sa znížil nedovolený dopyt po návykových a psychotropných látkach všetkého druhu vrátane Cannabису a aby sa tak predišlo negatívnym dôsledkom nedovoleného dopytu a urobili sa nutné protiopatrenia [Pokiaľ ide o boj proti nedovolenému dopytu po omamných a psychotropných látkach každého druhu vrátane Cannabису, zmluvné strany vykonajú všetky, čo je v ich právomoci, aby zabránili negatívnym dôsledkom tohto nedovoleného dopytu a bojovali proti nim – neoficiálny preklad]. ...“*

⁵⁶ Znenie čl. 36 ods. 1 písm. a) Jednotného dohovoru OSN: *S výhradou svojich ústavných predpisov urobí každá Strana opatrenia potrebné na to, aby pestovanie, produkcia, výroba, ťažba [extrahovanie – neoficiálny preklad], príprava, držba, ponuka, danie do predaja, distribúcia, kúpa, predaj, dodanie z akéhokoľvek titulu, sprostredkovanie, odoslanie, tranzit, doprava, dovoz a vývoz omamných látok, nezodpovedajúce ustanoveniam tohto Dohovoru, alebo akékoľvek iné činy, ktoré by podľa názoru tejto Strany odporovali ustanoveniam tohto Dohovoru, sa považovali za trestné činy, ak sú spáchané úmyselne, a aby sa na vážne prípady vymerali primerané tresty, najmä väznenie alebo iné tresty odňatia slobody.*

Čl. 36 ods. 2 písm. a): *S výhradou ústavných predpisov každej Strany, jej právneho poriadku a národného zákonodarstva:*

a) i) *každý z priestupkov [každé z porušení zákona – neoficiálny preklad] uvedených v ods. 1 sa bude považovať za osobitný priestupok [za osobitné porušenie zákona – neoficiálny preklad], ak sa spácha v rozličných krajinách; ;*

ii) *úmyselná účasť pri niektorom z uvedených priestupkov [porušení zákona – neoficiálny preklad], spolupáchateľstvo alebo pomoc alebo pokus o ich spáchanie, ako aj príprava a úmyselne vykonané finančné operácie súvisiace s priestupkami [porušeniami zákona – neoficiálny preklad] uvedenými v tomto článku, budú sa pokladať za trestné činy spadajúce pod tresty uvedené v ods. 1;*

Esbroeck odvolanie ku kasačnému súdu, ktorý sa na ESD obrátil okrem iného s prejudiciálnou otázkou, či je nezákonný vývoz a dovoz tých istých omamných látok v rámci územia zmluvných štátov možné subsumovať pod pojem „ten istý čin“ tak, ako ho chápe čl. 54 VDSO.

Pri svojom rozhodnutí vychádzal ESD zo záveru, ktorý formuloval už v rozsudku v spojených veciach Gözütok a Brügge⁵⁷, keď „*žiadne ustanovenie hlavy VI Zmluvy o Európskej únii týkajúcej sa policajnej a súdnej spolupráce v trestných veciach, ktorej články 34 a 31 boli určené ako právny základ článkov 54 až 58 VDSO, ani žiadne ustanovenie Schengenskej dohody alebo samotného VDSO nepodmieňuje uplatnenie článku 54 VDSO harmonizáciou alebo aspoň priblížením trestnoprávných úprav členských štátov*“. ESD predpokladá, že „*existuje vzájomná dôvera zmluvných štátov v ich príslušné systémy trestného súdnictva a že každý z uvedených štátov súhlasí s použitím trestnoprávnej úpravy platnej v iných zmluvných štátoch, hoci by uplatnenie jeho vlastnej právnej úpravy viedlo k inému výsledku*“. Z toho vyplýva záver, že i keď je určité jednanie zmluvným štátom kvalifikované odlišne, nemôže mať táto odlišná právna kvalifikácia za následok neaplikovanie čl. 54 VDSO. Rovnako nemožno pri posúdení toho istého činu považovať za relevantné ani kritérium zhodnosti chráneného záujmu, keďže aj ten môže byť v jednotlivých štátoch rozdielny. Jediným kritériom, ktorý je podľa ESD spôsobilý určiť, či ide o ten istý čin, je kritérium „*zhodnosti skutkovej podstaty, ktorým sa rozumie existencia celku konkrétnych okolností, ktoré sú navzájom nerozlučiteľne spojené*“ („material acts“), pričom „*konečné posúdenie v tomto zmysle prináleží príslušným vnútroštátnym orgánom*“. V kontexte posudzovaného prípadu sa teda vývoz a dovoz tých istých omamných látok stíhaný v rôznych zmluvných štátoch posudzuje ako ten istý čin a porušenie čl. 54 VDSO.

Na rozdiel od kritéria, ktoré vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach ESD používal pri posudzovaní otázky totožnosti skutku v oblasti práva hospodárskej súťaže, sa pri aplikácii čl. 54 VDSO obmedzil na kritérium totožnosti skutkovej podstaty činu. Svoj záver oprel o doslovné znenie čl. 54, keď výraz ten istý čin bráni tomu, aby sa zohľadnil aj právom chránený záujem. Zásadu ne bis in idem tak ESD interpretuje v trestných veciach širšie a a pre páchatel'a značne priaznivejšie.

⁵⁷ Rozsudok ESD zo dňa 11.02.2003, vo veciach C-187/01 a C-385/01.

2.1.2 Rozsudok ESD vo veci Jürgen Kretzinger, vec C-288/05⁵⁸

Skutkový základ prípadu predstavuje konanie pána Kretzingera, ktorý v máji 1999 a apríli 2000 prevážal v kamióne cigarety pochádzajúce z krajín, ktoré nie sú členmi EÚ. Kamión smeroval z Grécka cez Taliansko a Nemecko do Spojeného kráľovstva a ani v jednej z týchto krajín nebol náklad predložený k precleniu. Pán Kretzinger bol za trestný čin dovozu a držby pašovaného tabaku a krátenie príslušného cla z roku 1999 talianskym súdom odsúdený v neprítomnosti na podmienený trest odňatia slobody v trvaní jeden rok aj osem mesiacov. V druhom prípade mu za rovnaký trestný čin spáchaný v roku 2000 taliansky súd uložil rozsudkom v neprítomnosti (pán Kretzinger sa po prepustení z väzby vrátil do Nemecka) nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní dvoch rokov. Trest zostal teda nevykonaný a bol zapísaný do registra trestov. Následne nemecký krajský súd, napriek tomu, že mu boli rozhodnutia talianskych súdov známe, odsúdil pána Kretzingera za krátenie dovozného cla (ktoré mal zaplatiť v súvislosti s nelegálnym dovozom cigariet do Grécka) na trest odňatia slobody v trvaní jedného roka a desiatich mesiacov čo do prípadu prvého (1999) a na trest odňatia slobody vo výške jedného roka vo vzťahu k druhému prípadu (2000). Pán Kretzinger sa s odvolaním na čl. 54 VSD obrátil na Spolkový súdny dvor. Ten v rámci konania o predbežnej otázke položil ESD otázku, ktoré kritérium je pre interpretáciu pojmu ten istý čin určujúce, a teda či sa na konanie pána Kretzingera v jednom zmluvnom štáte (prevzatie pašovaného tabaku) aplikuje zásada *ne bis in idem* vo vzťahu ku konaniu pána Kretzingera v inom zmluvnom štáte (dovoz a prechovávanie pašovaného tabaku), keď mal pán Kretzinger od začiatku v úmysle previezť tento tabak z jedného zmluvného štátu do druhého.

ESD vo svojom rozhodnutí odkazuje okrem iného⁵⁹ na rozsudok vo veci Van Esbroeck s tým, že pre posúdenie, či je v danom prípade namieste aplikovať čl. 54 VSD, je relevantné výlučne „[...]kritérium zhodnosti skutkovej podstaty činov, ktorou sa rozumie existencia celku okolností, ktoré sú navzájom nerozlučiteľne spojené a toto kritérium sa uplatní nezávisle ne právnom posúdení týchto činov alebo na chránenom právnom záujme“. Vyššie popísané činy „[...] za takých okolností, že obvinený, ktorého

⁵⁸ Zo dňa 18.07.2007.

⁵⁹ Rozsudok ESD zo dňa 28.09.2006, vec Van Straaten, C-150/05, v ktorom sa uvádza, že „[...]pokiaľ ide o trestné činy týkajúce sa omamných látok, nepožaduje, sa, aby boli množstvá predmetnej drogy v dvoch štátoch, ktoré sú predmetnými zmluvnými stranami, alebo osoby, ktoré sa údajne zúčastnili na spáchaní činov v dvoch štátoch, identické“.

stíhali zmluvné štáty, mal od začiatku v úmysle previezť tabak po jeho prevzatí do konečného miesta cez viacero iných zmluvných štátov, predstavujú konania, na ktoré sa môže vzťahovať pojem ten istý čin v zmysle uvedeného čl. 54“.

Jednotný úmysel páchatel'a tak podľa názoru ESD ešte bez ďalšieho nezakladá záver o totožnosti činu. Konečné posúdenie otázky, či určitá skutková podstata činov predstavuje celok činov, však už závisí na uvážení vnútroštátnych orgánov. Na okraj svojho rozhodnutia ešte ESD podotkol, že nemá význam skutočnosť, že sa obvinenie učené talianskymi orgánmi vzťahovalo na neučinenie colného prehlásenia či nezaplatenia colného poplatku, zatiaľ čo nemecké orgány pána Kretzingera obvinili z prevzatia pašovaného tabaku v Grécku.

2.1.3 Rozsudok ESD vo veci Norma Kraaijenbrink, vec C-367/05⁶⁰

Otázka, či je existencia jednotného úmyslu páchatel'a pri páchaní trestného činu (resp. trestných činov) spôsobilá vyvolať nutnosť aplikácie zásady *ne bis in idem* v zmysle čl. 54 VDS, sa stala predmetom rozhodnutia ESD z 18.07.2007. Pani Normu Kraaijenbrink, holandskú štátnu občianku, odsúdil v roku 1998 holandský súd na podmienený trest odňatia slobody vo výške šesť mesiacov za trestné činy nakladania s príjmami pochádzajúcimi z obchodovania s omamnými látkami, ktorých sa dopustila v priebehu rokov 1994 a 1995. V roku 2001 bola následne belgickým súdom odsúdená na trest odňatia slobody v trvaní dvoch rokov za to, že v rokoch 1994 až 1996 vymenila v zmenárňach peňažné prostriedky, ktoré získala z obchodovania s omamnými látkami v Holandsku. Belgické orgány pritom opierali svoje rozhodnutie o tvrdenie, že s poukazom na čl. 71 VDS a na čl. 36 ods. 2 písm. a) Jednotného dohovoru OSN o omamných a psychotropných látkach z roku 1961 v znení Protokolu z roku 1972⁶¹ sa pani Kraaijenbrink nemôže dovoliavať použitia čl. 54 VDS, keďže sa jej jednanie v zmysle uvedených dokumentov posudzuje ako spáchanie odlišných trestných činov bez ohľadu na jej jednotný úmysel. Belgický kasačný súd sa na ESD obrátil s otázkou, či sa pojem *ten istý čin* použitý v čl. 54 VDS má interpretovať tak, že *„zahŕňa rozdielne činy spočívajúce jednak v držbe v jednom zmluvnom štáte peňažných súm pochádzajúcich z obchodovania s omamnými látkami a jednak v uvádzaní týchto peňažných súm do obehu prostredníctvom zmenárni nachádzajúcich sa v druhom*

⁶⁰ Zo dňa 18.07.2007

⁶¹ Poznámka pod čiarou č. 57.

zmluvnom štáte, keď vnútroštátny súd rozhodujúci v rámci druhého trestného konania dospeje k záveru, že uvedené činy sú spojené rovnakým trestným úmyslom“.

ESD nasledoval cestu naznačenú rozsudkom Kretzinger konštatuje, že „na účely posúdenia pojmu *ten istý čin podľa článku 54 VSD* je potrebné celkovo zohľadniť konkrétne protiprávne konania, ktoré viedli k začatiu trestných stíhaní príslušnými vnútroštátnymi súdmi oboch zmluvných štátov. Článok 54 VSD sa teda použije, len ak súd rozhodujúci v druhom trestnom konaní dospeje k záveru, že skutkové podstaty činov predstavujú vzhľadom na ich spojenie v čase, v priestore, ako aj z hľadiska ich predmetu *nerozlučný celok*“. Samotné konštatovanie, že páchatel týchto trestných činov konal s jednotným úmyslom, však sám o sebe „na zaručenie existencie celku konkrétnych okolností navzájom nerozlučiteľne spojených“ nestačí. Subjektívna stránka činu spočívajúca v úmysle páchatel'a tak sama osebe nezakladá súvislosť medzi skutkovými podstatami činov.

2.1.4 Rozsudok ESD vo veci Łukasz Marcin Bonda, vec C-489/10⁶²

Aj v tomto prípade stál ESD pred úlohou interpretovať pojem *ten istý čin* s tým rozdielom, že v posudzovanej veci nešlo o spor medzi dvoma členskými štátmi,

V roku 2005 podal pán Bonda krajskému orgánu Agentúry pre reštrukturalizáciu a modernizáciu poľnohospodárstva žiadosť o poskytnutie poľnohospodárskej finančnej pomoci zo strany Únie na rok 2005. V rámci tejto žiadosti však pán Bonda uviedol vo vyhlásení nesprávne údaje o rozlohe ním obhospodarovanej poľnohospodárskej plochy (namiesto 113,49 ha znela žiadosť na 212,78ha) a o plodinách na nej pestovaných. Agentúra žiadosť pána Bondu zamietla s tým, že mu zároveň uložila sankciu spočívajúcu v strate nároku na jednotnú platbu na plochu vo výške rozdielu medzi deklarovanou a skutočnou rozlohou, a to na tri roky nasledujúce po roku, kedy podal nepravdivé vyhlásenie⁶³. V roku 2009 bol zároveň poľským súdom odsúdený za trestný

⁶² Zo dňa 05.06.2012.

⁶³ Znenie čl. 138 ods. 1 nariadenia Komisie č. 1973/2004 z 29. októbra 2004, ustanovujúce podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 1782/2003 o schémach podpory stanovených v hlavách IV a IVa tohto nariadenia a využití pozemkov vyňatých z produkcie na výrobu surovín:

„S výnimkou prípadov vyššej moci (*force majeure*) alebo výnimočných okolností, ako sú uvedené v článku 72 nariadenia (ES) č. 796/2004, ak je administratívnou kontrolou alebo kontrolou na mieste, zistené, že zistený rozdiel medzi deklarovanou plochou a plochou stanovenou v zmysle bodu (22) článku 2 nariadenia (ES) č. 796/2004, je viac ako 3 %, ale menej ako 30 % stanovenej plochy, je suma poskytnutá na základe schémy jednotnej platby na plochu znížená na daný rok o dvojnásobok zisteného rozdielu.

Ak je rozdiel vyšší ako 30 % stanovenej plochy, nemôže byť na daný rok poskytnutá žiadna pomoc.

Ak je rozdiel viac ako 50 %, je farmár znova vylúčený z získania pomoci až do výšky, ktorá zodpovedá rozdielu medzi deklarovanou a stanovenou plochou. Táto suma musí byť kompenzovaná platbami pomoci,

čin subvenčného podvodu na trest odňatia slobody vo výške ôsmich mesiacov s podmieneným odkladom na dva roky a k peňažnému trestu. Odvolací súd potom trestné stíhanie zastavil s poukazom na neprípustnosť trestného konania v dôsledku už existujúceho uloženia správnej sankcie. Najvyšší súd teda ESD položil otázku, či je možné chápať sankciu, tak ako bola pánovi Bondovi uložená zo strany Agentúry za sankciu trestnoprávnej povahy, ktorá by zabraňovala ďalšiemu prejednávaniu veci pred súdom.

ESD poukázal na rozsudky, v ktorých vyslovil, že „[...] sankcie nariadené právnymi predpismi v oblasti spoločnej poľnohospodárskej politiky, ako je dočasné vylúčenie hospodárskeho subjektu z úpravy pomoci, nemajú trestnú povahu“⁶⁴. Súd ďalej konštatuje, že „[...] také vylúčenie slúži na boj proti mnohým nezrovnalostiam, ktoré vznikajú v rámci pomoci pre poľnohospodárov a ktoré značným zaťažením rozpočtu Únie môžu ohroziť opatrenia, ktoré inštitúcie prijímajú v tejto oblasti na účely stabilizovania trhov, podpory životnej úrovne poľnohospodárov a zabezpečenia primeraných cien pri zásobovaní spotrebiteľov“⁶⁵. Pritom ESD akcentuje, že „[...] predpisy, ktoré boli porušené, boli určené len hospodárskym subjektom, ktoré sa dobrovoľne rozhodli využiť úpravu pomoci v oblasti poľnohospodárstva“⁶⁶. Konanie pána Bonda predstavovalo nezrovnalosť v zmysle nariadenia Rady č. 2988/95⁶⁷, ktoré malo za následok uloženie správnej sankcie v podobe celkového alebo čiastočného odňatia výhody poskytnutej na základe právnych predpisov Spoločenstva, ako aj vylúčenie z výhody alebo jej odňatie na obdobie nasledujúce po období výskytu nezrovnalosti. Zároveň sa z čl. 6 ods. 5 predmetného nariadenia podáva, že „[...] správne sankcie stanovené v súlade s cieľmi spoločnej poľnohospodárskej politiky tvoria neoddeliteľnú súčasť schém pomoci, že sledujú vlastné ciele a že ich možno uložiť nezávisle od akýchkoľvek trestných sankcií, ak nie sú rovnocenné takýmto sankciám, prípadne v rozsahu, v ktorom im nie sú rovnocenné“.

na ktoré má farmár nárok v súvislosti so žiadosťami, ktoré predloží v priebehu troch kalendárnych rokov nasledujúcich po roku zistenia.“

⁶⁴ Rozsudok ESD zo dňa 18.11.1987, vec Maizena a i., C-137/85, či rozsudok ESD zo dňa 11.07.2002, vec Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00.

⁶⁵ Rozsudok ESD zo dňa 11.07.2002, vec Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00.

⁶⁶ Tamtiež.

⁶⁷ Znenie č. 1 nariadenia Rady č. 2988/95 z 18.12.1995:

„2. "Nezrovnalosť" je akékoľvek porušenie ustanovenia práva spoločenstva vyplývajúce z konania alebo opomenutia hospodárskeho subjektu, dôsledkom čoho je alebo by bolo poškodenie všeobecného rozpočtu spoločenstiev alebo rozpočtov nimi spravovaných, buď zmenšením, alebo stratou výnosov plynúcich z vlastných zdrojov vyberaných priamo v mene spoločenstiev alebo neoprávnenou výdajovou položkou.“

Toto rozhodnutie je podľa môjho názoru zaujímavé z toho pohľadu, že v ňom ESD svoje závery podrobil aj konfrontácii s judikatúrou ESĽP. Ako vo svojom stanovisku⁶⁸ vo veci pána Bonda uvádza generálna advokátka Juliane Kokott, potreba prihliadať k rozhodovaniu ESĽP vyplýva zo zásady homogenity vyplývajúcej z č. 6 ods. 1 ZEÚ v spojení s čl. 52 ods. 3 Charty základných práv EÚ, podľa ktorej je treba dať právam Charty rovnaký zmysel a rozsah, aký je priznaný relevantným ustanoveniam EDĽP v ich výklade, judikatúrou ESĽP.

2.2 Ten istý trestný čin podľa čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP

Dokladom toho, že základné práva zaručené právom Európskej únie nie je možné vnímať celkom autonómne, oddelene od rozhodnutí ESĽP, je už spomínaný článok 52 ods. 3 Charty základných práv EÚ, ktorý stanoví, že „v rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv“, pokračujúc v čl. 53 tým, že „žiadne ustanovenie tejto charty sa nesmie vykladať tak, že obmedzuje alebo poškodzuje ľudské práva a základné slobody uznané v rámci príslušného rozsahu ich pôsobnosti, právom Únie, medzinárodným právom a medzinárodnými zmluvami, ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty, a najmä Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj ústavami členských štátov“. Z citovaného znenia Charty je teda zrejmé, že rozsah a zmysel práv obsiahnutých v Charte a EDĽP musí byť rovnaký, pričom úprava v EDĽP je minimálnym štandardom, z ktorého musí ESD v rámci svojho rozhodovania vychádzať a rešpektovať ho. Treba poznamenať, že toto ustanovenie EDĽP je koncipované ako zákaz dvojitého stíhania (potrestania) v rámci jedného štátu a nemôže sa teda použiť na trestné konanie prebiehajúce v dvoch rozličných jurisdikciách. Štencel o vzťahu judikatúry ESD a ESĽP konštatuje, že „[...] *pokud jde například o užití termínu „čin“, jde zjevně o pojem širší, než „trestný čin“, který používá např. EÚLP, což bylo také*

⁶⁸ Zo dňa 15.12.2011.

*důvodem, proč se Soudní dvůr rozhodl vykládat prvek idem (tj tentýž čin) nejširším možným způsobem., bez ohledu na právní kvalifikaci a právem chráněné zájmy“.*⁶⁹

Úpravu zákazu *ne bis in idem* obsahuje čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP⁷⁰: „*Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený právoplatným rozsudkom v súlade so zákonom a trestným poriadkom tohto štátu.*“ Ohľadne interpretácie trestného činu v zmysle tohto ustanovenia však ešte donedávna panovala v rozhodovacej činnosti ESĽP značná nekonzistentnosť. V jej rámci otvoril ESĽP cestu viacerým prístupom, ktoré v záujme zachovania homogenity výkladu zjednotil v rozhodnutí Zolotukhin proti Rusku.

2.2.1 Rozsudok ESĽP vo veci Gradinger proti Rakúsku, vec č. 15963/90⁷¹

Sťažovateľ, pán Gradinger, bol rakúskym súdom odsúdený za zabitie z nedbanlivosti za to, že spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej smrteľne zranil cyklistu. Po nehode namerali sťažovateľovi v krvi 0,8 g/l alkoholu. Podľa vyhotoveného znaleckého posudku, nemohla v čase nehody hladina alkoholu v krvi pána Gradingera dosahovať hodnoty nad 0,8 g/l, ktorá by oprávňovala posúdenie jeho konania v rámci kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu zabitia z nedbanlivosti. Podľa rakúskej judikatúry sa totiž osoba nachádza v stave opitosti, ak hladina alkoholu v krvi presiahne uvedených 0,8 g/l. Správny orgán však na základe iného znaleckého posudku učinil odlišné závery a pánovi Gradingerovi uložil za jazdu v opitosti peňažnú pokutu.

ESD v tejto veci konštatoval, že totožnosť trestného činu v zmysle čl. 4 Protokolu č. 7 je treba chápať v zmysle faktickom, a že právna kvalifikácia činu nie je relevantná⁷². Nezáleží teda na tom, či vnútroštátne právo podradí určité konanie pod normu trestného alebo správneho práva, v posudzovanom prípade sa obe rozhodnutia vzťahovali k jednému, totožnému konaniu v zmysle EDĽP. Totožnosť trestného činu teda zachováva totožnosťou konania bez ohľadu na jeho právnu kvalifikáciu.

⁶⁹ ŠTENCEL, Václav. *Uplatňování zásady ne bis in idem ve správním trestání na základě článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy*. Dostupný z [www: http://www.mvcr.cz/clanek/uplatnovani-zasady-ne-bis-in-idem-ve-spravnim-trestani-na-zaklade-clanku-54-schengenske-provadeci-umluvy.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/uplatnovani-zasady-ne-bis-in-idem-ve-spravnim-trestani-na-zaklade-clanku-54-schengenske-provadeci-umluvy.aspx).

⁷⁰ Rozsudok ESĽP zo dňa 09.02.2006, vec Rabus proti Nemecku, č. 43371/02, oddiel I.

⁷¹ Zo dňa 23.10.1995.

⁷² Rozsudok ESĽP zo dňa 23.10.1995, vec Gradinger v. Austria, č. 15963/90: „*The Court is fully aware that the provisions in question differ not only as regards the designation of the offences but also, more importantly, as regards their nature and purpose. It further observes that the offence provided for in section 5 of the Road Traffic Act represents only one aspect of the offence punished under Article 81 para. 2 of the Criminal Code. Nevertheless, both impugned decisions were based on the same conduct. Accordingly, there has been a breach of Article 4 of Protocol No. 7 (P7-4).*“

S prihliadnutím na skutkové okolnosti hore uvedeného prípadu ESLP uzavrel, že došlo k porušeniu zákazu dvojitého potrestania garantovaného EDLP. Vo vzťahu k zásade ne bis in idem je teda kritériom pre stanovenie prvku „idem“ totožnosť skutku.

2.2.2 Rozsudok ESLP vo veci Oliveira proti Švajčiarsku, vec č. 25711/94⁷³

Podrobnejšie sa problematikou opakovaného rozhodovania v jednej veci zaoberal ESLP v prípade pani Oliveiry⁷⁴, ktorá na zľadovatej a zasneženej vozovke dostala šmyk, vošla do protismeru, narazila do dvoch iných vozidiel, pričom vodič jedného z nich utrpel vážne zranenia. Policajný sudca odsúdil pani Olivieru za neprispôsobenie rýchlosti jazdy poveternostným podmienkam k peňažnej pokute. O nejaký čas nato odsúdil pani Oliveiru aj švajčiarsky súd k peňažnej pokute za ublíženie na zdraví z nedbanlivosti. Po podanom odpore znížil súd uloženú pokutu o čiastku, ktorú pani Oliveire uložil policajný sudca. Samotné rozhodnutie policajného sudcu švajčiarsky súd prehlásil za neplatné, no zároveň dovodil, že predošlé prejednanie veci policajným sudcom nebráni tomu, aby mohla byť táto vec opätovne prejednaná pred súdom. Odvolací súd konštatoval len toľko, že pochybenie policajného sudcu v posúdení právnej kvalifikácie skutku nemá za následok neplatnosť samotného rozhodnutia.

Podľa názoru ESLP ide o typický príklad toho, keď jedno konanie páchatel'a založí zodpovednosť za viacero trestných činov („*offences*“). Konkrétne konanie pani Oliveiry spočívalo ako v strate kontroly nad vozidlom, tak v nedbalostnom ublížení na zdraví. Hoci mali orgány z hľadiska náležitého vedenia konania rozhodovať o oboch trestných činoch v rámci jedného konania, nemôže skutočnosť, že o skutkoch rozhodovali inak príslušné orgány v samostatných konaniach (rozhodovali v rámci svojej právomoci, keď policajný sudca neposudzoval ublíženie na zdraví) znamenať rozpor so zásadou ne bis in idem podľa čl. 4 Protokolu č. 7 k EDLP⁷⁵. A to navyše v situácii, keď sa jednotlivé sankcie absorbujú, nie kumulujú. Aj keď vychádzajú oba trestné činy z jedného a toho istého skutku, sledujú iné chránené záujmy, a tak môžu

⁷³ Zo dňa 30.07.1998.

⁷⁴ KMEC, J., KOSAŘ. D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck. 2012. 1415 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

⁷⁵ Rozsudok ESLP zo dňa 30.07.1998, vec Oliveira v. Switzerland, č. 25711/94: „*The fact that that procedure was not followed in Mrs Oliveira's case is, however, irrelevant as regards compliance with Article 4 of Protocol No. 7 since that provision does not preclude separate offences, even if they are all part of a single criminal act, being tried by different courts, especially where, as in the present case, the penalties were not cumulative, the lesser being absorbed by the greater.*“

byť prejednávané pred rôznymi orgánmi. Inak povedané, jeden skutok tak môže založiť i niekoľko trestných činov, kritérium totožnosti skutku teda nie je jediným výlučným kritériom, ktoré sa uplatní pri posudzovaní totožnosti trestných činov.

Na tomto mieste treba otvoriť priestor i pre odlišné stanovisko, ktoré zaujal slovenský sudca Repík. Ten nenachádza v prípade Oliveira odlišnosti od prípadu Gradinger a je toho názoru, že by sa ESLP mal pridržať kritéria totožnosti skutku (tak ako učinil práve v prípade Gradinger) a nie totožnosti právnej kvalifikácie. Pre posúdenie totožnosti trestných činov by tak mal byť irelevantný chránený právny záujem či právna kvalifikácia, naopak pozornosť treba podľa jeho názoru venovať výlučne totožnosti skutku („*identity of actus reus*“), a predovšetkým totožnosti konania („*identity of conduct*“).

2.2.3 Rozsudok ESLP vo veci Franz Fischer proti Rakúsku, vec č. 37950/97⁷⁶

Skutkový základ tretej veci Franz Fischer proti Rakúsku tvorí konanie pána Fischera, ktorý počas jazdy pod vplyvom alkoholu smrteľne zranil cyklistu. Po zrážke neposkytol cyklistovi potrebnú pomoc, z miesta nehody ušiel a na polícii sa prihlásil až neskôr v nočných hodinách. Za sériu porušení zákona v oblasti dopravy, medzi inými aj za riadenie vozidla pod vplyvom alkoholu, bol správnym orgánom odsúdený k peňažnej pokute. O niekoľko mesiacov neskôr súd posúdil konanie pána Fischera ako naplnenie kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu zabitia z nebanlivosti.

Hoci sú do istej miery skutkové okolnosti podobné ako v prípade Gradinger, ESLP sa opäť odchýlil od svojich predchádzajúcich rozhodnutí. V tejto súvislosti konštatoval, že jeden skutok môže naplniť skutkovú podstatu viacerých trestných činov, ale pri bližšom skúmaní sa môže ukázať, že páchatel'a treba potrestať iba za jeden trestný čin, pretože ten obsahuje i znaky skutkovej podstaty druhého trestného činu. Typickým príkladom je konanie naplňujúce znaky skutkovej podstaty dvoch trestných činov, z ktorých jeden obsahuje rovnaké znaky skutkovej podstaty ako druhý a ešte ďalší navyše. Je pritom na vôli zmluvného štátu, ktorý z oboch spáchaných trestných činov bude stíhať, do tejto otázky ESLP nezasahuje. V rozpore s čl. 4 Protokolu č. 7 je však situácia, kedy sa proti páchatel'ovi vedie konanie pre spáchanie dvoch trestných

⁷⁶ Zo dňa 29. 05. 2001.

činov, ktoré sú totožné v základných prvkoch⁷⁷. Na rozdiel predošlých rozhodnutí EŠLP zdôrazňuje, že „[...] v prípade jednočinného souběhu více deliktů je nutno zkoumat nejsou-li znaky skutkových podstat těchto deliktů shodné“.⁷⁸

2.2.4 Rozsudok EŠLP vo veci Sergey Zolotukhin proti Rusku, vec 14939/03⁷⁹

Naznačenú rozkolísanosť judikatúry sa EŠLP rozhodol zjednotiť vo veci Sergey Zolotukhin proti Rusku. Pán Zolotukhin bol zatknutý za to, že svoju priateľku vpustil do vojenského areálu bez povolenia. Bol predvedený na miestnu policajnú stanicu, kde sa podľa policajného záznamu pod vplyvom alkoholu správal hrubo, používal vulgárne výrazy a pokúsil sa o útek. V ten deň ho súd odsúdil za toto konanie v zmysle zákona o správnych deliktoch na tri dni väzenia. Následne bol za svoje hrubé správanie a navyše i slovné vyhrážky súdený podľa trestného zákona, pričom bol držaný vo väzbe. Konečným rozsudkom ho súd zbavil obžaloby.

EŠLP zosumarizoval svoju dovtedajšiu rozhodovaciu činnosť v predmetnej otázke a prišiel k záveru, že nekonzistentnosť kritérií posudzovania pojmu totožnosti trestného činu („*the same offence*“) je nezlučiteľné so zásadou právnej istoty. EŠLP sa vyslovil, že čl. 4 Protokolu č. 7 k EDLP sa má vykladať tak, že bráni trestnému stíhaniu a potrestaniu jednotlivca za druhý trestný čin, pokiaľ vychádza z rovnakých skutkových okolností alebo skutkových okolností, ktoré sa zhodujú s prvým trestným činom podstatným spôsobom⁸⁰. Rozhodujúcu úlohu tak pripísal konaniu páchatel'a, faktickej stránke trestného činu, zatiaľ čo jeho právna kvalifikácia alebo právom chránené záujmy nie sú pre posúdenie totožnosti trestných činov smerodajné. Určujúcimi sú podľa slov EŠLP tie skutočnosti, ktoré tvoria súbor konkrétnych skutkových okolností zahŕňajúce toho istého obvineného a nerozlučne spojených v čase a priestore, existencia ktorých musí byť dokázaná.

⁷⁷ Rozsudok EŠLP zo dňa 29.05.2001, vec Franz Fischer v. Austria, č. 37950/97: „*However, at the material time, the applicant was tried and punished for both offences containing the same essential elements. There had, thus, been a violation of article 4 of Protocol No. 7.*“

⁷⁸ KMEC, J., KOSAŘ. D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck. 2012. 1418 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

⁷⁹ Zo dňa 10. 02. 2009.

⁸⁰ Rozsudok EŠLP zo dňa 10.02.2009, vec Zolotukhin v. Russia, č. 14939/03: „*After examining the scope of the right not to be tried and punished twice as set forth in other international instruments, in particular the United Nations Covenant on Civil and Political Rights, the European Union's Charter of Fundamental Rights and the American Convention on Human Rights, the Court stated that Article 4 of Protocol No. 7 should be construed as prohibiting the prosecution or trial of an individual for a second offence in so far as it arose from identical facts or facts that were "substantially" the same as those underlying the first offence. This guarantee came into play where a new set of proceedings was instituted after the previous acquittal or conviction had acquired the force of res judicata.*“

2.3 Význam totožnosti skutku pre posúdenie prvku idem

Predchádzajúce rozhodnutia sa týkali otázky, aký význam má existencia totožnosti skutku pre posúdenie totožnosti trestného činu. Na záver tejto kapitoly by som aspoň stručne poukázala na dve rozhodnutia ESĽP⁸¹ zaoberajúce sa problematikou samotnej totožnosti skutku, inak povedané riešiacie otázku, či v konkrétnom prípade spáchal páchateľ jeden skutok alebo niekoľko skutkov⁸².

2.3.1 Rozsudok ESĽP vo veci Kanter proti Rakúsku, vec č. 29990/96⁸³

Pán Kantner šoféroval počas jednej januárovej noci roku 1994, pričom počas jazdy opakovane nedodrжал predpísanú rýchlosť. V marci toto roku bol trestným príkazom odsúdený za dva priestupky, ktorých sa mal dopustiť tým, že o 22:55 mu bola nameraná rýchlosť 165 km/h a o 22:57 prekročil povolenú rýchlosť o 60 km/h. Za spáchanie prvého priestupku bola pánovi Kantnerovi uložená peňažná pokuta 3000 rakúskych šilingov s náhradným trestom väzenia v dĺžke troch dní a za druhý priestupok peňažná pokuta vo výške 4000 rakúskych šilingov s náhradným trestom väzenia v dĺžke štyroch dní. O niekoľko mesiacov na to bol pánovi Kantnerovi doručený ďalší trestný príkaz, ktorý sa týkal ďalších šiestich prekročení povolenej rýchlosti stanovených rôznymi dopravnými značeniami spáchaných počas spomínanej januárovej noci 1994 v dobe od 22:42 až 22:54. Za tieto konania bol odsúdený k peňažným pokutám od 500 do 300 rakúskych šilingov s náhradnými trestami väzenia v dĺžke od 12 hodín do troch dní.

Podľa záverov ESĽP nemôže byť opakované prekročenie rýchlosti považované za jeden skutok z toho dôvodu, že páchateľ v týchto prípadoch nerešpektoval rôzne obmedzenia rýchlosti⁸⁴. Na rozdiel od rozhodovania vo veciach Gradinger a Oliveira tu bol páchateľ obvinený z ôsmich rozličných trestných činov a nešlo o dvojité stíhanie

⁸¹ K tomu vid' napr. rozsudok ESĽP zo dňa 06.04.2000, vec J. B. proti Švajčiarsku, č. 31827/96, rozsudok EKĽP zo dňa 08.01.1993, vec R. B. proti Švajčiarsku, č. 16345/90, rozsudok ESĽP zo dňa 09.11.2000, vec Lampášová proti Slovensku, č. 43378/98, rozsudok ESĽP zo dňa 24.06.2003, vec Garaudy proti Francúzsku, č. 65831/01 a i.

⁸² KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. I. vydání. Praha: C. H. Beck. 2012. 1421 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

⁸³ Zo dňa 14.12. 1999.

⁸⁴ Porovnaj s rozsudkom EKĽP zo dňa 10.05.1993, vec Palaoro proti Rakúsku, č. 16718/90.

(potrestanie) za spáchanie jedného trestného skutku naplňajúceho skutkovú podstatu viacerých trestných činov⁸⁵.

2.3.2 Rozsudok ESLP vo veci Raninen proti Fínsku, vec č. 20972/92⁸⁶

O tom, že motivácia, resp. cieľ konania páchatel'a nie je pri posudzovaní otázky totožnosti skutku rozhodujúcim kritériom, svedčí nasledujúci judikát. Pán Raninen bol v roku 1986 povolaný k výkonu vojenskej služby, ktorý sa odložil zo študijných dôvodov. Okrem toho prehlásil, že s výkonom vojenskej či náhradnej služby nesúhlasí. O štyri roky neskôr ho pre podozrenie z vyhýbania sa vojenskej službe previezli na posádku Pori, pričom opätovne vyjadril svoj nesúhlas s výkonom vojenskej služby. Súd ho za toto konanie odsúdil k trestu odňatia slobody. Toto (odsúdenie, následný prevoz na posádku, odmietanie výkonu služby) sa zopakovalo za takmer pol roka ešte šesťkrát.

EKL'P mala v tomto prípade za to, že jednotlivé odmietania výkonu vojenskej služby treba vnímať oddelene ako samostatné porušenia príslušných právnych predpisov, hoci sú si tieto konania podobné, spojené jediným vnútorným presvedčením páchatel'a o nesprávnosti inštitútu povinnej vojenskej služby⁸⁷.

⁸⁵ Rozsudok ESLP zo dňa 14.12.1999, vec Kanter proti Rakúsku, č. 29990/96: „*In the present case, however, the Court cannot find that the various breaches of the Road Traffic Act simply constituted one criminal act which was split up into several offences. The applicant was convicted not of one, but of eight separate offences, and was not tried or punished again "for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted."*“

⁸⁶ Zo dňa 07.03.1996.

⁸⁷ Rozsudok ESLP zo dňa 07.03.1996, vec Raninen proti Fínsku, č. 20972/92: „*Given that the convictions have been based on his repeated but nevertheless distinct refusals to perform any kind of service, he cannot be considered to have been punished "again" for an offence for which he had "already been ... finally convicted". The fact that the various convictions indirectly stem from his constant opposition to performing any kind of service cannot change this conclusion (cf. No. 17889/91, Dec. 5.5.93, not published). Accordingly, there is no appearance of any violation of Article 4 of Protocol No. 7 (P7-4).“*“

3 Totožnosť skutku vo vzťahu k iným právnym odvetviam

Posudzovanie totožnosti skutku sa neobmedzuje len na oblasť trestného práva, hoci najmä práve pre trestné právo je tento inštitút zásadný. Požiadavka na zachovanie identity skutku pri rozhodovaní však presahuje aj do iných právnych odvetví (predovšetkým do správneho práva procesného a do práva občianskeho procesného).

3.1 Totožnosť skutku vo vzťahu priestupok – trestný čin

Ako som uviedla, základnou normou upravujúcou zákaz opakovaného stíhania a potrestania za totožný skutok je čl. 40 ods. 5 LZPS a § 11 ods. 1 písm. f), g), h) a § 11a t. ř. Zo znenia týchto ustanovení vyplýva, že ich pôsobnosť sa vzťahuje výlučne na oblasť trestného práva. Teda o skutku, o ktorom sa už v minulosti viedlo trestné stíhanie a skončilo právoplatným odsudzujúcim, resp. oslobodzujúcim rozsudkom alebo právoplatným uznesením súdu (štátneho zástupcu) o jeho zastavení, nemožno viesť ďalšie trestné stíhanie. Treba podotknúť, že tento postup nevyklučuje uplatnenie mimoriadnych opravných prostriedkov.

V tejto súvislosti sú ďalej relevantné ustanoveniami § 66 ods. 3 písm. b), c), d) a § 76 ods. 1 písm. g), h) a ch) PřesZ Tie sa týkajú odloženia a zastavenia konania v prípadoch, kedy sa o totožnom skutku vedie trestné stíhanie alebo konanie pred iným správnym orgánom, keď o totožnom skutku právoplatne rozhodol správny orgán, orgán činný v trestnom konaní alebo v blokovom konaní alebo sa o totožnom skutku rozhodlo ako o disciplinárnom delikte a uložená sankcia sa považuje za dostačujúcu. Postihnutie páchatel'a v priestupkovom konaní je tak vylúčené tým, že o totožnom skutku sa už meritórne rozhodlo v trestnom konaní.⁸⁸

Teória a prax súdov dlho nevysslovovala nemožnosť vedenia trestného stíhania po tom, čo bolo o tomto skutku rozhodnuté v správnom konaní. Prelomovým sa však stalo rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 22.07.2004⁸⁹. Keďže šlo o rozsudok zásadný, meniaci dovtedajšie posudzovanie prípustnosti trestného stíhania po rozhodnutí vo veci správnymi orgánmi⁹⁰, stalo sa toto rozhodnutie predmetom širokých

⁸⁸ Rozsudok NS ČR zo dňa 22.07.2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003.

⁸⁹ Rozsudok NS ČR zo dňa 22.07.2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003.

⁹⁰ V súčasnosti ide už o súdmi rešpektovanú prax, ako sa podáva aj z uznesenia NS ČR zo dňa 15.09.2011, sp. zn. 7 Tdo 388/2011: „*Trestní řád nestanoví překážku „ne bis in idem“ ve vztahu přestupek – trestný čin. Proto je nutné přímo použít č. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Právomocné rozhodnutí správního orgánu o přestupku se ve smyslu*

diskusí v odborných kruzích. V nasledujúcom texte by som sa preto aspoň stručne zhrnula závery, ku ktorým Najvyšší súd dospel a poukázala na problémy, ktoré sa s takto učenými závermi spájajú.

Spornou bola v tomto prípade situácia, keď sa o jednom skutku majú vydať dve rozhodnutia – najprv v rámci správneho konania ako o priestupku a následne v trestnom konaní ako o trestnom čine. Posúdenie totožnosti skutku záleží na orgánoch činných v trestnom konaní. Keďže výslovný zákaz následného trestného stíhania právna úprava na vnútroštátnej úrovni neobsahuje, odkázal Najvyšší súd na aplikáciu čl. 10 a čl. 95 Ústavy v spojení s čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 k EDĽP a § 11 ods. 1 písm. j) t. ř. Najvyšší súd konštatuje, že „[...] zásada *ne bis in idem* - zákaz dvojitého souzení a potrestání za týž čin - ve smyslu článku 4 protokolu č. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější přestupkové řízení o témže skutku trestněprávní povahy meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím příslušného správního orgánu a vynesené rozhodnutí nebylo zrušeno z podnětu mimořádného opravného prostředku.“ Ďalej má za to, že „[...] vyloučit ochranu proti novému procesu s ohledem na zásadu *ne bis in idem* přitom nemůže ani skutečnost, že příčinou prvního postihu za daný čin byla jeho nesprávná kvalifikace jako přestupku, ačkoliv naplňoval znaky trestného činu. Právně bezvýznamné je též to, proč došlo k novému řízení a rozhodnutí v dané věci, aniž by bylo zrušeno předcházející rozhodnutí o témže činu.“

Dôvodom pre túto zmenu prístupu je terminologická nepresnosť prekladu EDĽP oproti originálnemu zneniu. Pojmom použitým v EDĽP treba prikladať autonómny, na právnych poriadkoch jednotlivých členských štátov nezávislý význam. EDĽP zakazuje stíhanie pre druhý trestný čin, pokiaľ ide o totožný alebo v podstatných rysoch totožný skutok, pričom právna kvalifikácia skutkov nie je relevantná.⁹¹ Výraz trestný čin použitý v českom preklade čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP podľa slov Najvyššieho súdu plne nezodpovedá originálnemu anglickému či francúzskemu zneniu, čím môže dôjsť (a v rozhodovaní súdov aj dochádzať) k neprípustnej modifikácii obsahu a zmyslu predmetného ustanovenia. České znenie prekladá anglické „*offence*“ a francúzske „*infraction*“ ako trestný čin, hoci by mu skôr zodpovedal pojem delikt, ktorý

citovaného článku považuje za překážku „*rei iudicatae*“ (věci rozhodnuté). Následným trestním stíháním pro týž skutek a odsouzením obviněného by tedy došlo k porušení č. 4 odst 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, protože překážka „*rei iudicatae*“ souvisí se zásadou „*ne bis in idem*“, tj. zákazem dvojitého souzení a potrestání za tentýž čin.“

⁹¹ Rozsudok ESĽP zo dňa 10.02.2009, vec Zolotukhin v. Russia, č. 14939/03.

neimplikuje výlučnú spojitosť s trestným procesom. O správnosti tohto názoru svedčí i fakt, že na iných miestach Protokolu č. 7 k EDĽP sa používa pojem „*criminal offence*“ či „*infraction criminelle*“, ktoré už jasne odkazujú k trestnému právu. Najvyšší súd konštatuje, že smerodajnou je originálne znenie v anglickom a francúzskom jazyku, a teda že pod pojmami „*offence*“ či „*infraction*“ treba slovami českého práva rozumieť porušenie zákona kvalifikované ako trestný čin alebo priestupok.⁹² V rozhodovaní českých súdov tak touto terminologickou nejednotnosťou došlo k neprípustnému zúženiu obsahu predmetného ustanovenia, ktorý zo svojho dosahu vylučuje priestupky či iné správne delikty.

Na druhej strane je dôležité zdôrazniť, že nie všetky priestupky a iné správne delikty možno pod čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP subsumovať. Podľa rozsudku ESĽP sa za trestné konanie považuje jednak každé konanie o činoch kvalifikovaných podľa vnútroštátneho práva ako trestný čin a jednak o činoch kvalifikovaných podľa vnútroštátneho práva ako priestupky, pokiaľ majú trestnoprávnu povahu. Pre posúdenie trestnoprávnej povahy deliktu ESĽP zohľadňuje tri kritériá: kvalifikáciu deliktu podľa vnútroštátneho práva, povahu deliktu a druh a závažnosť sankcie hrozacej za tento delikt.⁹³

Obavy z praktických dôsledkov rozhodnutia Najvyššieho súdu vyjadruje Jirušková⁹⁴ poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu zo dňa 10.11.2010⁹⁵. V predmetnom rozhodnutí šlo o to, že obvinený spôsobil pod vplyvom alkoholu dopravnú nehodu, za čo mu mestský úrad ako správny orgán v rámci priestupkového konania uložil trest. Následne bol ale obvinený odsúdený za tento čin aj pred súdom za spáchanie trestného činu ublíženia na zdraví z nedbanlivosti. Najvyšší súd, pridŕžajúc sa vyššie uvedenej zásady *ne bis in idem* vo vzťahu priestupok – trestný čin v zmysle čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP, dovodil, že vo veci je totožnosť skutku zachovaná totožnosťou konania. Rozdielnosť následku (v prípade priestupku riadenie vozidla pod vplyvom alkoholu a v prípade trestného činu ublíženie na zdraví) nezapríčiňuje rozdielnosť skutkov. Navyše, ako súd konštatoval, k následku v podobe ublíženia na zdraví došlo v dôsledku porušenia správnych predpisov a teda je dokonca čiastočne zachovaná

⁹² Existujú i opačné názory, podľa ktorých je z dôvodovej správy k čl. 4 Protokolu č. 7 k EDĽP zrejmé, že sa vzťahuje iba na trestné konanie; KOCINA, Jan. *K rozsahu aplikace zásady ne bis in idem v trestním právu*. Bulletin advokacie. 2005. č. 11-12.

⁹³ Rozsudok ESĽP zo dňa 08.06.1976, vec Engel a ďalší proti Holandsku, č. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72.

⁹⁴ JIRUŠKOVÁ, Iveta. *Nový pohled Nejvyššího soudu na nepřípustnost trestního stíhání v důsledku předchozího rozhodnutí o správním deliktu*. Jurisprudence. 2011. č. 3.

⁹⁵ Uznesenie NS ČR zo dňa 10.11.2010, sp. zn. 3 Tdo 1053/2010.

i totožnosť následku.⁹⁶ Súdom nižších inštancií ďalej vytýkal, že nedodrжали požiadavku nedeliteľnosti skutku a konanie obvineného rozdelili do konaní dvoch, ktoré potom nesprávne viedlo k posudzovaniu skutku pred rozdielnymi orgánmi. Podľa záverov Najvyššieho súdu mal priestupok, za ktorý bol obvinený odsúdený, trestnoprávnu povahu v zmysle EDLP, a preto vyhodnotil následné odsúdenie obvineného v trestnom konaní ako procesne chybný postup.

Vzniknutú situáciu by bolo možné riešiť zrušením rozhodnutia správneho orgánu napr. v rámci prieskumného konania.⁹⁷ Takýto postup ale zákon limituje lehotami, po prekročení ktorých nie je možné tento nástroj použiť. Ďalej by sme mohli uvažovať o zrušení rozhodnutia podľa § 94 PriesZ, podľa ktorého správny orgán svoje právoplatné rozhodnutie o priestupku zruší, ak zistí, že táto osoba bola za totožný skutok právoplatne súdom odsúdená alebo zbavená viny. Toto dvojité stíhanie však zasiahne do subjektívnych práv stíhanej osoby. Zákon síce túto osobu oprávňuje k vráteniu čiastky zaplatenej na úhradu pokuty a nákladov konania, no peňažná pokuta nie je jedinou sankciou, ktorú môže správny orgán za spáchanie priestupku uložiť. Podľa § 11 PriesZ je správny orgán oprávnený uložiť i zákaz činnosti či prepadnutie vecí. Mám teda za to, že ochrana osoby odsúdenej za spáchanie priestupku je vo vzťahu k jej následnému trestnému stíhaniu riešená nedostatočne, a že de lege lata dochádza v týchto prípadoch k porušeniu zásady ne bis in idem. I podľa záverov ESĽP stráca osoba status obete len vtedy, ak po opakovanom zahájení dvoch konaní ohľadom totožného skutku vnútroštátne orgány uznajú porušenie zásady ne bis in idem a poskytnú dotyčnej osobe dostatočnú nápravu.⁹⁸

Ďalej nemožno prehliadať ani fakt, že posúdenie otázky, či určitý skutok páchatel'a napĺňa skutkovú podstatu priestupku a trestného činu, je v týchto prípadoch

⁹⁶ Porovnaj Rozsudok NS ČR zo dňa 02.02.2011, sp. zn. 8 Tdo 78/2011: „Právomocné rozhodnutie správneho orgánu o priestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích podle § 22 odst. 1 písm. d) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, jehož se obviněný dopustil porušením ustanovení § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, tím, že jako řidič motorového vozidla se na výzvu policisty odmítl podrobit vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem, nebrání jeho trestnímu stíhání pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zák.), jestliže bylo zjištěno, že řídil motorové vozidlo skutečně pod vlivem alkoholu. S ohledem na odlišnost posuzovaných jednání, jakož i jejich následků, v takovém případě nejde o porušení zákazu „ne bis in idem“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.), neboť čin, pro který byl obviněný trestně stíhán, není totožný s činem, pro který bylo před příslušným správním orgánem proti němu vedeno řízení o přestupku.“

⁹⁷ Podľa § 94 an. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ Rozsudok ESĽP zo dňa 03.10.2002, vec Zigarela proti Taliansku č. 48154/99. Rozsudok ESĽP zo dňa 30.09.2004, vec Falkner proti Rakúsku, č. 6072/02.

ponechané na uvážení správnych orgánov, hoci by o nej podľa môjho názoru mali kvôli jej zložitosti rozhodovať súdy. Súhlasím preto s návrhom Jiruškovej v tom zmysle, že právna úprava postupu orgánov činných v trestnom konaní si pri podozrení zo spáchania trestného činu do budúcnosti vyžaduje rýchle zrušenie právoplatného rozhodnutia správneho orgánu pri súčasnom zachovaní právnej ochrany odsúdenej osoby.

3.2 Totožnosť skutku v blokovom priestupkovom konaní

Problematika toho, ako české súdy pri rozhodovaní reflektujú závery ESLP však nie je týmto vyčerpaná. V tejto súvislosti považujem za sporný postoj českých súdov k zásade *ne bis in idem* a blokovému priestupkovému konaniu podľa § 84 an. PřesZ. Najvyšší súd totiž judikoval⁹⁹, že zásada *ne bis in idem* v zmysle čl. 4 Protokolu č. 7 k EDLP sa vzťahuje i na trestné stíhanie a odsúdenie toho, proti ktorému už o totožnom skutku trestnoprávnej povahy bolo vydané právoplatné meritórne rozhodnutie, vrátane blokového konania. Dôvodom je podľa Najvyššieho súdu fakt, že i v blokovom konaní rozhodujú správne orgány o skutku ako o priestupku, z ktorého je obvinený uznaný vinným. To však podľa môjho názoru môže viesť hneď k niekoľkým interpretačným problémom.

Prvým problémom je skutočnosť, že posúdenie toho, či ide z hľadiska trestného a priestupkového konania o totožný skutok, môže byť vzhľadom na popis skutku uvedený na pokutovom bloku problematické. V blokovom konaní ako jednom z druhov skráteného konania sa nevydáva rozhodnutie, ktorého formálne náležitosti by zodpovedali náležitostiam kladeným na meritórne rozhodnutia v trestnom či správnom konaní (t. j. požiadavku, aby skutková veta výrokovej časti rozsudku obsahovala všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu, a to slovným vyjadrením všetkých okolností tvoriacich znaky tohto trestného činu¹⁰⁰ a náležitosti rozhodnutia o priestupku podľa § 77 PřesZ). Naproti tomu však zákon náležitosti popisu skutku, resp. skutkových okolností pre pokutový blok nestanoví. Posledná strana pokutového bloku je síce určená na bližší popis priestupkového konania, jeho právnej kvalifikácie a ďalšie poznámky orgánu ukladajúceho pokutu, od popisu skutku v „štandardnom“ konaní sa však podľa môjho názoru z dôvodu absencie konkrétnej zákonnej povinnosti bude kvalitatívne výrazne odlišovať. Zatiaľ čo výrokovú časť a poučenie obsahuje pokutový

⁹⁹ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 12.12.2007, sp. zn. 5 Tdo 1399/2007.

¹⁰⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR, zo dňa 31.10.2007, sp.zn. 8 Tdo 1184/2007.

blok aspoň v zjednodušenej forme, odôvodnenie úplne chýba. Z materiálneho hľadiska je uloženie pokuty (hoci prostredníctvom pokutového bloku) celkom iste rozhodnutím, pretože autoritatívne zasahuje do práv a povinností pokutovanej osoby. Z formálneho hľadiska je však označenie pokutového bloku za rozhodnutie sporné.

S týmto súvisí i otázka následnej použiteľnosti takto vyhotoveného popisu skutku. Zásada *ne bis in idem* sa podľa ESLP aktivuje už okamihom zahájenia druhého trestného stíhania. Pre posúdenie orgánov činných v trestnom konaní, či ide v danom prípade o totožný skutok, môže mať popis skutku veľký význam. Mám za to, že náležite popísaný skutkový stav by mohol zjednodušiť následné zodpovedanie otázky, či sa konkrétne skutkové okolnosti týkajú toho istého obvineného a sú neoddeliteľne spojené v čase a mieste¹⁰¹. Podľa môjho názoru, strohý popis skutku na pokutovom bloku by nemal a ani nemôže založiť prekážku veci rozhodnutej pre prípady následného trestného konania, kde je rozsah zisťovaných skutkových okolností podstatne rozsiahlejší a častokrát i náročnejší na dokazovanie.

Voči aplikácii zásady *ne bis in idem* v blokovom a trestnom konaní by sme mohli ďalej namietat' potenciálnu neporovnateľnosť pokút ukladaných v jednotlivých konaniach. Zatiaľ čo sa pokutové bloky vydávajú od 50 Kč do 2 500 Kč, môže byť škoda spôsobená konaním páchatel'a oveľa vyššia. Podľa záverov ESLP síce nie je výška udelenej pokuty relevantná pre uplatnenie zákazu dvojitého potrestania, mám však za to, že uloženie pokuty neadekvátnej výšky v porovnaní s následkom týmto konaním spôsobeným, môže u niektorých páchatel'ov viesť k nespravodlivému zmierneniu dôsledkov za ich nezákonné konanie.

3.3 Totožnosť skutku u trestných činov a právnych deliktov právnických osôb

Keď som v úvode tejto kapitoly konštatovala, že česká právna úprava o problematike zásady *ne bis in idem* vo vzťahu správny delikt – trestný čin mlčí, nevyhla som sa istému zjednodušeniu. Od 01.01.2012 je účinný zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ktorý je z pohľadu európskej kontinentálnej právnej tradície prelomový. Prekonáva dosiaľ bezvýhradne uznávanú zásadu individuálnej trestnej zodpovednosti fyzických osôb, v rámci ktorej mohla byť za spáchanie trestného činu zodpovedná výlučne fyzická osoba.

¹⁰¹ Uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 03.08.2011, sp. zn. 7 To 269/2011.

Zákaz opätovného stíhania (odsúdenia) za totožný skutok obsahuje zákon v § 28 ods. 2. Ten stanoví, že: „*Trestní stíhání proti právnické osobě nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, jestliže dřívější řízení pro týž skutek proti téže právnické osobě skončilo pravomocným rozhodnutím o správním deliktu a toto rozhodnutí nebylo zrušeno.*“

Výkladem § 28 zákona dochádza Prášková k záveru, že zákonodarca považuje správny delikt právnickej osoby za „trestné obvinenie“, resp. „trestný čin“ v zmysle EDLP¹⁰². Ďalej uvádza, že nie je možné vylúčiť jednočinný súbeh trestného činu a správneho deliktu a v tejto súvislosti konštatuje, že „[...] *zahájení trestního stíhání proti právnické osobě brání správnímu řízení o správním deliktu pouze tehdy, nejde-li o přípustný souběh*“. Svoje tvrdenie demonštruje na príklade, keď právnická osoba vykonáva určitú činnosť bez potrebného oprávnenia, čím sa dopustí správneho deliktu podnikania bez príslušného podnikateľského oprávnenia a zároveň spácha v súvislosti s touto nepovolenou činnosťou trestný čin.

V konkurencii trestného a správneho konania má podľa znenia zákona prednosť konanie trestné, pretože zahájenie trestného stíhania právnickej osoby pre určitý čin zakladá voči prípadnému správne konaniu pre totožný skutok prekážku litispendencie. Na druhej strane je trestné stíhanie neprípustné iba vtedy, keď prechádzajúce správne konanie o totožnom skutku skončilo právoplatným rozhodnutím, ktoré nebolo v predpísanom konaní zrušené. Inak povedané, až do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o správnom delikte môžu príslušné orgány činné v trestnom konaní zahájiť pre totožný skutok trestné stíhanie. Na tomto mieste si Prášková kladie otázku¹⁰³, či je takýto postup v súlade s čl. 4 Protokolu č. 7 k EDLP, keď trestné i správne konanie sú trestnými konaniami a ich opätovné stíhanie znamená porušenie zásady ne bis in idem. Navyše, zákaz dvojitého stíhania (potrestania) za totožný skutok sa vzťahuje k situácii, keď bolo o skutku vydané právoplatné rozhodnutie, pričom § 28 ods. 1 zákona rozširuje zásadu ne bis in idem už na zákaz vedenia správneho konania, keď o totožnom skutku iba prebieha konanie trestné (t.j. ešte pred jeho meritórnym ukončením). Právnická osoba teda môže byť za totožný skutok trestne stíhaná i po tom, ako bolo proti nej zahájené správne konanie, ale to iba za predpokladu, že toto správne konanie bude po zahájení trestného konania zastavené.

¹⁰² PRÁŠKOVÁ, Helena. *Vztah trestního řízení proti právnické osobě a řízení o správním deliktu právnické osoby*. Trestněprávní revue. 2012. č. 6.

¹⁰³ Tamtiež.

Na vyslovenie záveru o existencii totožnosti musíme porovnať skutok, ktorý je predmetom konania pred správnym orgánom so skutkom, ktorý je prejednávaný v rámci trestného konania, resp. skutok, pre ktorý sa zahájilo trestné stíhanie so skutkom, o ktorom sa rozhoduje v správnom konaní¹⁰⁴. Ako uvádza odborná literatúra, „[...] *při výkladu totožnosti je také možno aplikovat poznatky trestněprávní nauky a praxe.*“¹⁰⁵ Plne sa tak uplatní skutočnosť, že k udržaniu totožnosti skutku postačí aspoň čiastočná zhoda konania alebo čiastočná zhoda následku (zhoda sa musí týkať podstatných okolností).

Komentárová literatúra na tomto mieste zdôrazňuje, že podľa ustálenej judikatúry EŠLP a ESD je z hľadiska totožnosti skutku irelevantná jeho právna kvalifikácia či chránený záujem. V tomto smere však ďalej uvádza, že toto poňatie sa pri praktickej aplikácii nevyhýba určitým problémom. Pre posúdenie, či došlo k spáchaniu trestného činu či správneho deliktu, je nutné zistenie, či došlo k naplneniu skutkovej podstaty daného trestného činu, resp. správneho deliktu. Skutková podstata určuje rozsah okolností, ktoré treba v rámci trestného, resp. správneho konania dokázať. Pritom súdy a orgány prejednávajúce správne delikty môžu zisťovať len tie okolnosti, ktoré sú pre naplnenie danej skutkovej podstaty relevantné a rozhodujú teda o určitej právnej kvalifikácii skutku. Keďže sú skutkové podstaty trestných činov a správnych deliktov často odlišné (a teda i rozsah zisťovaných okolností bude v jednotlivých konaniach odlišný), nemusí byť v niektorých prípadoch hneď zrejmé, či ide o totožné skutky. Problém nečiní situácia, keď sú skutkové okolnosti trestného činu a správneho deliktu zhodné, resp. keď sa líšia iba nepodstatným spôsobom. Keď sa však tieto okolnosti prelínajú iba čiastočne (napr. miestnou či časovou súvislosťou), nepôjde o totožný skutok, ktorý bude možné posudzovať v správnom i trestnom konaní zároveň. To potvrdzuje konštatovanie, že jednočinný súbeh trestného činu a správneho deliktu nemožno a priori vylúčiť.

Ďalej možno dodať, že aplikácia ustanovenia § 28 sa neobmedzuje iba na prípady zhodných (blízkyh) skutkových podstát trestného činu a správneho deliktu. Do úvahy prichádza jeho použitie i za situácie, kedy samotné štádium prípravy trestného

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2012, 485 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

¹⁰⁵ Tamtiež.

činu znamená zároveň i naplnenie skutkovej podstaty správneho deliktu (pričom sú znaky skutkových podstat trestného činu a správneho deliktu rozličné).¹⁰⁶

3.4 Totožnosť skutku v trestnom a občianskoprávnom konaní

Na záver tejto kapitoly by som rada poukázala na to, že posudzovanie existencie totožnosti skutku môže za určitých okolností presiahnuť hranice verejného práva. O tom svedčí prípad rozhodovaný Najvyšším súdom pod sp. zn. 8 Tdo 806/2005¹⁰⁷.

V tejto veci bola obžalovanej v roku 2001 uložená poriadková pokuta vo výške 2 000 Kč podľa § 273 ods. 1 písm. a) o. s. ř. za to, že nerešpektovala rozhodnutie civilného súdu o predbežnom opatrení tým, že v rozpore s týmto rozhodnutím neumožnila otcovi ich maloletej dcéry styk s dcérou v pravidelných termínoch tak, ako stanovilo súdne rozhodnutie. Obžalovaná aj po uložení tejto poriadkovej pokuty porušovala svoje povinnosti neumožnením styku otca s dcérou v ďalších piatich prípadoch, v dôsledku čoho ju v roku 2002 súd potrestal ďalšou peňažnou pokutou, tentokrát vo výške 3 000 Kč v zmysle uvedeného ustanovenia o. s. ř. O rok uznať súd v rámci trestného konania obžalovanú vinnú zo spáchania trestného činu marenia výkonu rozhodnutia a vykázania podľa § 173 ods. 3 t. z., pretože v piatich prípadoch neumožnila styk otca s dcérou, hoci jej už bola uložená poriadková pokuta vo výške 2 000 Kč (t.j. predmetom rozhodovania trestného súdu malo byť konanie obžalovanej, za ktoré jej súd v civilnom konaní uložil pokutu vo výške 3 000 Kč). Proti tomuto rozhodnutiu podala obžalovaná odvolanie, v ktorom s odkazom na čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 EDLP namietala porušenie zásady *ne bis in idem* opakovaným potrestaním za totožný skutok. Odvolací súd podporil názor obžalovanej a s poukazom na § 11 ods. 1 písm. j) t. ř. a čl. 4 ods. 1 Protokolu č. 7 EDLP dovodil, že pre ESĽP je podstatná totožnosť samotného skutku a nie jeho právna kvalifikácia. Po následne podanom dovolaní bolo úlohou Najvyššieho súdu vyriešiť otázku, či je možné postihnúť obžalovanú zo spáchania trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia, keď za skutok naplňajúci skutkovú podstatu tohto trestného činu už obžalovanej bola uložená poriadková pokuta podľa ustanovení o. s. ř. Podľa slov Najvyššieho súdu sa treba zaoberať tým, či má poriadková pokuta uložená ako forma donútenia k výkonu rozhodnutia o výchove maloletých detí trestnoprávny charakter. Argumentuje, že

¹⁰⁶ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Vztah trestního řízení proti právnické osobě a řízení o správním deliktu právnické osoby*. Trestněprávní revue. 2012. č. 6.

¹⁰⁷ Rozsudok NS ČR zo dňa 07.07.2005, sp. zn. 8 Tdo 806/2005.

uloženie pokuty tohto druhu je spôsobom výkonu rozhodnutia sui generis, sleduje obecné zásady výkonu rozhodnutia a preto nemôže byť chápané ako sankcia či trest za porušenie práva. Na rozdiel od odvolacieho súdu má Najvyšší súd za to, že takto uložená pokuta neslúži verejnému záujmu, ale naopak jej uloženie je súkromnoprávnym prostriedkom domáhania sa práva. Keďže dovolací súd poriadkovú pokutu uloženú podľa § 273 ods. 1 o. s. ř. nepovažuje za sankciu represívnej povahy, vylučuje záver, že by potrestanie obžalovanej v trestnom konaní znamenalo porušenie zásady ne bis in idem.

Argumentáciu Najvyššieho súdu v danej veci považujem za presvedčivú. Na druhej strane však pokladám za potrebné poukázať i na nesúhlasné stanovisko, ktoré zastáva Kocina. Ten sa domnieva, že „[...] tento typ peněžité pokuty ve své podstatě skutečně působí nejen jako prostředek donucení, ale má charakter represivní funkce“. Postoj Najvyššieho súdu označuje za značne formalistický a apeluje na zohľadnenie prirodzenoprávneho prístupu v danej veci, pretože inak by „[...] skutečně došlo k porušení zásady ne bis in idem, a to porušení práva na to, nebýt dvakrát potrestán za tentýž skutek ve smyslu, v jakém je obecně vnímáno a pojímáno i v mezinárodním právu. Ač tento případ lze posoudit formálně přesně dle našeho trestního a občanského práva poněkud odlišným způsobem, fakticky a reálně by nemělo dojít k tomu, aby striktně formální výklad narušoval vnímání základních právních principů práva“.¹⁰⁸ Hoci sa osobne v obecnej rovine prikláňam skôr k pozitívnoprávnemu výkladu zákona, v tomto konkrétnom prípade však hodnotím rozlišovanie uloženia pokuty ako spôsobu výkonu rozhodnutia civilného súdu na jednej strane a ako sankcie za porušenie trestnoprávných predpisov za opodstatnené a zmysluplné.

¹⁰⁸ KOCINA, Jan. *K problematice rozsahu aplikace zásady ne bis in idem v trestním právu II*. Bulletin advokacie. 2006. č. 7-8. 52 s.

ZÁVER

Skutok ako výsek objektívnej reality je určitou udalosťou vo vonkajšom svete vyvolanou konaním človeka. Pre vymedzenie skutku je relevantné konanie a trestnoprávny následok týmto konaním spôsobený. Za jeden skutok sa považujú všetky tie prejavy vôle páchatel'a navonok, ktoré sú príčinou následku významného pre trestné právo, pokiaľ sú zahrnuté zavinením.

Napriek obecnej zhode v chápaní týchto princípov sa v praxi orgánov činných v trestnom konaní vyskytujú mnohé interpretačné problémy spojené s posudzovaním skutku, resp. s otázkou zachovania totožnosti skutku. V dôsledku obžalúvacej zásady sú sudy povinné rozhodovať iba o skutku uvedenom v žalobnom návrhu. Nevyžaduje sa pritom, aby šlo o zhodu absolútnu. Ako vyplýva z rozhodovacej činnosti českých súdov, pre uchovanie totožnosti skutku postačí, ak bude pri rozdielnom konaní totožný následok, pri rozdielnom následku totožné konanie alebo budú konanie a následok zhodné iba čiastočne za predpokladu, že táto zhoda sa týka podstatných skutkových okolností.

Pri skúmaní otázky totožného skutku, resp. toho istého činu a s ňou spätéj zásady *ne bis in idem* je potrebné zohľadniť i právnu úpravu Európskej únie, konkrétne čl. 50 Charty základných práv EÚ a čl. 54 až 58 VDS. Inštitút toho istého činu nadobúda v tejto súvislosti širší, medzištátny rozmer. ESD dovodil, že pre posúdenie toho, či v určitom prípade ide o ten istý čin, je výlučne relevantné kritérium zhodnosti skutkovej podstaty činov, teda to, či je daný celok okolností navzájom nerozlučiteľne spojených.

Z čl. 6 ods. 1 ZEÚ a čl. 53 ods. 3 Charty základných práv EÚ vyplýva, že právam zaručeným Chartou je treba dať rovnaký zmysel a obsah, aký sa priznáva príslušným ustanoveniam EDLP. Zásady obsiahnuté v rozhodnutiach ESLP sú tak minimálnym štandardom, ktorý ESD rešpektuje. Judikatúra ESLP bola v otázke posúdenia toho istého činu v zmysle čl. 4 k Protokolu č. 7 EDLP značne rozkolísaná. Názorové zjednotenie prinieslo až rozhodnutie *Zolotukhin proti Rusku*, v ktorom sa vyslovil, že rozhodným pre posúdenie prvku *idem* je skutočnosť, že trestný čin, vychádza z rovnakých skutkových okolností ako iný trestný čin, resp. že vychádza zo skutkových okolností zhodujúcich sa s iným trestným činom podstatným spôsobom.

České znenie čl. 7 Protokolu č. 7 k EDLP však obsahuje terminologické nepresnosti a anglický pojem „*offence*“ prekladá ako trestný čin. To české sudy viedlo

k restriktívnemu výkladu uvedeného ustanovenia a preto neuznávali možnosť založenia totožnosti skutku v prípade, že bol páchatel' za totožný skutok stíhaný najprv v rámci priestupkového konania a následne za spáchanie trestného činu pred súdom. Obrat však prinieslo rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR so sp. zn. 11 Tdo 738/2003. V ňom dovodil, že čl. 10 a čl. 95 Ústavy v spojení s čl. 4 Protokolu č. 7 k EDLP a § 11 ods. 1 písm. j) t. ř. nepripúšťa trestné stíhanie a odsúdenie osoby, proti ktorej skončilo priestupkové konanie o priestupku trestnoprávnej povahy právoplatným meritórnym rozhodnutím, ak toto rozhodnutie nebolo v príslušnom konaní zrušené. Za prekážku pre uplatnenie tohto postupu Najvyšší súd nepovažuje ani nesprávnu právnu kvalifikáciu činu ako priestupku, hoci by naplňoval i znaky skutkovej podstaty trestného činu. Uvedené závery vyvolali v odborných kruhoch diskusiu o správnosti takéhoto prístupu. Súhlasím s názorom, že toto riešenie kladie na správne orgány vysoké požiadavky, pretože na základe nimi nesprávne učinenej právnej kvalifikácie skutku môže páchatel' uniknúť trestnoprávnej zodpovednosti. Pritom úprave možností de lege lata, ako zrušiť rozhodnutie správneho orgánu, ak orgány činné v trestnom konaní získajú podozrenie zo spáchania trestného činu, sa vyčíta značná neefektívnosť. Bolo by preto vhodné zvážiť úpravu rýchleho zrušenia rozhodnutia o priestupku s náležitým zohľadnením práv už raz stíhanej a prípadne i potrestanej osoby.

V tejto súvislosti sa ďalej domnievam, že početné interpretačné problémy vyvoláva i uplatňovanie totožnosti skutku vo vzťahu blokového priestupkového konania a trestného konania. Sporným je v prvom rade to, či v prípade pokutového bloku možno vôbec hovoriť o rozhodnutí. Závažnejšia je však otázka použiteľnosti zostručneného popisu skutku obsiahnutého na pokutovom bloku orgánmi činnými v trestnom konaní pri posudzovaní, či daný skutok nenapĺňa skutkovú podstatu trestného činu.

Výslovná úprava totožnosti skutku u trestných činov a právnych deliktov je v českom vnútroštátnom práve účinná od minulého roku a týka sa právnických osôb. Správny delikt právnickej osoby sa pritom pod vplyvom výkladu ESĽP považuje za trestný čin v zmysle čl. 4 Protokolu č. 7 k EDLP. Zatiaľ čo správne konaniu o správnom delikte právnickej osoby bráni samotné zahájenie trestného stíhania, je trestné stíhanie neprípustné, len ak o danom skutku existuje právoplatné rozhodnutie správneho orgánu. V konkurencii oboch typov stíhania tak zákon uprednostňuje stíhanie trestné. Pri určovaní totožnosti skutku sa plne uplatnia princípy trestnoprávnej náuky.

České právo upravuje totožnosť skutku a s ňou i zásadu ne bis in idem ako zásadu s vnútroštátnou pôsobnosťou vzťahujúcou sa na právne vzťahy v rámci právneho

poriadku Českej republiky. S odkazom na aplikačnú prednosť medzinárodných zmlúv podľa čl. 10 Ústavy a § 11 ods. 1 písm. j) t. ř. však došlo k zásadnému obratu i v rozhodovacej praxi českých súdov v otázke rozsahu možného použitia inštitútu totožnosti skutku. So zvyšujúcim sa významom medzinárodného trestného súdnictva a s rastúcim počtom uzatvorených medzinárodných zmlúv v trestnej oblasti možno do budúca očakávať opätovnú potrebu vyjasnenia interpretačných problémov, ktoré so sebou rozvoj trestnoprávnej spolupráce štátov prinesie.

ZOZNAM SKRATIEK

ČSSR	Československá socialistická republika
EDLP / EÚLP	Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd
EKLP	Európska komisia pre ľudské práva
ESD	Európsky súdny dvor
ESLP	Európsky súd pre ľudské práva
EÚ	Európska únia
LZPS	Listina základných práv a svobod
NS ČR	Najvyšší súd Českej republiky
OSN	Organizácia spojených národov
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
PřesZ	zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
SSR	Slovenská socialistická republika
t. ř.	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
t. z.	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
ÚS ČR	Ústavný soud Českej republiky
VDSD	DOHOVOR, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach
ZEÚ	Zmluva o Európskej únii

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A PRAMEŇOV

Odborná literatúra

KMEC, J., KOSAŘ. D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxvii, 1660 s. ISBN 978-80-7400-365-3.

JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 2. vyd. Praha: Leges, 2011, 816 s. ISBN 978-80-87212-92-9.

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo procesní. 1. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.1. 2010. Praha: Leges, 2010, 784 s. ISBN 978-80-87212-30-1.

JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo procesní. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, 816 s. ISBN 978-80-87212-92-9.

KRATOCHVÍL, Vladimír. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 961 s.

MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V. ŠÁMAL, P. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha : C. H. Beck. 2007. 1211 s.

RŮŽEK, Antonín. Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, 218 s.

RŮŽEK, Antonín. Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 163 s.

ŠÁMAL, Pavel. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Codex Bohemia. 1999. 403 s.

ŠÁMAL, Pavel et al. Trestní odpovědnost právnických osob: komentář. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, xviii, 802 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

ŠÁMAL, Pavel, František PŮRY a Stanislav RIZMAN. Trestní zákon: komentář. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Beck, 2004, XV, 723-1719 s. ISBN 80-7179-896-7.

ŠÁMAL, P. – HRACHOVEC, P. - SOVÁK, Z. – PÚRY, F. Trestní řízení před soudem prvního stupně. Praha. C. H. BEck. 1996. 575 s.

TOMÁŠEK, Michal, Harald Christian SCHEU, Jaroslav FENYK, Tomáš GŘIVNA a Jiří HERCZEG. Europeizace trestního práva. Praha: Linde, 2009, 459 s. ISBN 978-80-7201-737-9.

Časopisecké články

FAJSTAVR, L. K problematice totožnosti a jednoty skutku v praxi soudů. Socialistická zákonnost. 1986. č. 5.

JIRUŠKOVÁ, Iveta. Nový pohled Nejvyššího soudu na nepřipustnost trestního stíhání v důsledku předchozího rozhodnutí o správním deliktu. Jurisprudence. 2011. č. 3.

KOCINA, Jan. K rozsahu aplikace zásady ne bis in idem v trestním právu. Bulletin advokacie. 2005. č. 11-12.

KOCINA, Jan. K problematice rozsahu aplikace zásady ne bis in idem v trestním právu II. Bulletin advokacie. 2006. č. 7-8. 52 s.

PRÁŠKOVÁ, Helena. Vztah trestního řízení proti právnické osobě a řízení o správním deliktu právnické osoby. Trestněprávní revue. 2012. č. 6.

ŽDÁRSKÝ, Zbyněk.. Pokračování a totožnost skutku u daňových trestných činů – otázka stále aktuální. Trestněprávní revue. 2011. č. 8. 219 s.

Dalšie zdroje

GŘIVNA, Tomáš. Zasada „ne bis in idem“ v judikatuře Evropskeho soudniho dvora. Dostupný z www: <http://www.ok.cz/iksp/aidp_091112.html>.

MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. Probíhá v ČR řízení o uložení správních sankcí a jejich ukládání podle zásad Rady Evropy? Dostupný z www: <<http://www.mvcr.cz/soubor/spravni-pravo-2-10madlenakova-pdf.aspx>>.

SLAVÍKOVÁ, Hedviga. Literatura k identitě a totožnosti skutku (aplikace zásady ne bis in idem). Dostupný z www: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/literatura-k-identite-a-totoznosti-skutku-aplikace-zasady-ne-bis-in-idem-21756.html>>.

ŠTENCEL, Václav. Uplatňování zásady ne bis in idem ve správním trestání na základě článku 54 Schengenské prováděcí úmluvy. Dostupný z www: <<http://www.mvcr.cz/clanek/uplatnovani-zasady-ne-bis-in-idem-ve-spravnim-trestani-na-zaklade-clanku-54-schengenske-provadeci-umluvy.aspx>>.

Judikáty

Rozhodnutia českých a slovenských súdov

Nález ÚS ČR zo dňa 10.07.2002, sp. zn. II ÚS 143/02

Uznesenie NS ČR zo dňa 15.09.2011, sp. zn. 7 Tdo 388/2011

Rozsudok NS ČR zo dňa 02.02.2011, sp. zn. 8 Tdo 78/2011

Uznesenie NS ČR zo dňa 10.11.2010, sp. zn. 3 Tdo 1053/2010

Rozsudok NS ČR zo dňa 24.02.2010, sp. zn. 8 Tdo 179/2010

Rozsudok NS ČR zo dňa 06.05.2009, sp. zn. 8 Tdo 474/2008

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 12.12.2007, sp. zn. 5 Tdo 1399/2007

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR, zo dňa 31.10.2007, sp.zn. 8 Tdo 1184/2007

Rozsudok NS ČR zo dňa 10.01.2007, sp. zn. 7 Tdo 1480/2006

Rozsudok NS ČR zo dňa 07.07.2005, sp. zn. 8 Tdo 806/2005

Rozsudok NS ČR zo dňa 22.07.2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003

Uznesenie NS ČR zo dňa 19.04.2000, sp. zn. 3 Tz 73/2000

Rozsudok NS ČR zo dňa 03.11.1999, sp. zn. 4 Tz 165/99

Rozhodnutie č. 49/1997 Sb. rozh. Tr.

Rozhodnutie R 1/1996-I

Rozsudok NS ČR zo dňa 16.02.1995, sp. zn. Tzn 12/94

Rozsudok NS SSR zo dňa 19.04.1973, sp. zn 4 Tz 44/73

Rozsudok NS ČSSR zo dňa 29.12.1967, sp. zn. 4 TZ 105/67

Rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 2 To 71/2009

Rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 To 67/2007

Rozhodnutia ESD

Rozsudok ESD zo dňa 05.06.2012, vec Łukasz Marcin Bonda, C-489/10

Rozsudok ESD zo dňa 18.07.2007, vec Norma Kraaijenbrink, C-367/05

Rozsudok ESD zo dňa 18.07.2007, vec Jürgen Kretzinger, C-288/05

Rozsudok ESD zo dňa 28.09.2006, vec Van Straaten, C-150/05

Rozsudok ESD zo dňa 09.03.2006, vec Van Esbroeck, C-436/04

Rozsudok ESD zo dňa 07.01.2004, vo veci Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P

Rozsudok ESD zo dňa 11.02.2003 v spojených veciach Gozütok & Brügge, C-187/01, C-385/01

Rozsudok ESD zo dňa 11.07.2002, vec Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00

Rozsudok ESD zo dňa 18.11.1987, vec Maizena a i., C-137/85

Rozhodnutia ESLP

Rozsudok ESLP zo dňa 10.02.2009, vec Zolotukhin v. Rusku, č. 14939/03

Rozsudok ESLP zo dňa 09.02.2006, vec Rabus proti Nemecku, č. 43371/02

Rozsudok ESLP zo dňa 30.09.2004, vec Falkner proti Rakúsku, č. 6072/02

Rozsudok ESLP zo dňa 24.06.2003, vec Garaudy proti Francúzsku, č. 65831/01

Rozsudok ESLP zo dňa 03.10.2002, vec Zigarella proti Taliansku č. 48154/99

Rozsudok ESLP zo dňa 29.05.2001, vec Franz Fischer v. Rakúsku, č. 37950/97

Rozsudok ESLP zo dňa 09.11.2000, vec Lampášová proti Slovensku, č. 43378/98

Rozsudok ESLP zo dňa 06.04.2000, vec J. B. proti Švajčiarsku, č. 31827/96

Rozsudok ESLP zo dňa 14.12.1999, vec Kanter proti Rakúsku, č. 29990/96

Rozsudok ESLP zo dňa 30.07.1998, vec Oliveira proti Švajčiarsku, č. 25711/94

Rozsudok ESLP zo dňa 07.03.1996, vec Raninen proti Fínsku, č. 20972/92

Rozsudok ESLP zo dňa 23.10.1995, vec Gradinger proti Rakúsku, č. 15963/90

Rozsudok EKLP zo dňa 10.05.1993, vec Palaoro proti Rakúsku, č. 16718/90

Rozsudok EKLP zo dňa 08.01.1993, vec R. B. proti Švajčiarsku, č. 16345/90

Rozsudok ESLP zo dňa 08.06.1976, vec Engel a ďalší proti Holandsku, č. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72

STANOVISKO GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

Stanovisko generálneho advokáta Yvesa Bota zo dňa 07.09.2010, vec C-261/09

Stanovisko generálnej advokátky Juliane Kokott zo dňa 15.12.2011, vec C-489/10

NÁZOV DIPLOMOVEJ PRÁCE V ANGLICKOM JAZYKU

Identical facts of crime

RESUMÉ

The term identical facts of crime and the principle of *ne bis in idem*, i. e. that no legal action can be instituted twice for the same cause of action, trace back to the days of the ancient lawyer Demosthenes. Since then the principle of *ne bis in idem* and the identical facts of crime experienced great changes. Currently, it represents one of the fundamental human rights and it is vested in constitutional provisions of democratic states and numerous international agreements.

In Czech jurisdiction, the institute of identical facts of crime is regulated by the Article 40 of the Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms and by the Section 11 of the Code of Criminal Procedure. The modern approach to the identical facts of crime relates to the academic discussions dated in 60's of the past century. Generally speaking, the courts recognize the identical facts of crime in following situations – if the identical action is provided with different cause of the action, if the identical cause of the action is provided with different action or if the action and the cause of the action are both different, but still same in the significant matter of facts.

Furthermore, the problem of identical facts caused a certain inconsistency in the decision-making of other than national courts, namely the Court of Justice of the EU and especially the European Court of Human Rights. The latter unified its conflicting opinion on this matter in the decision *Zolotukhin v. Russia* in 2009.

Finally, the decisioning of the European Court of Human Rights affected also the Czech legal environment. Based on an incorrect translation of the term “*offence*” used in Article 4 Protocol 7 to the European Convention of Human Rights, the Czech courts interpreted this Article restrictive to the intent, that the previous prosecution and conviction of a person for an offence did not constitute *res iudicata* and the person could be prosecuted for the same act in a criminal proceeding. In 2004 the Supreme Court revalued its position with respect to the above mentioned terminological discrepancy and from now on, the previous prosecution of a person for an offence may discharge in certain cases the subsequent prosecution of this person for the identical act before the criminal courts. On the other hand, this turn over overwhelms the administrative bodies, because they are responsible for proper consideration of the committed act, so that the criminal cannot escape his criminal responsibility.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Totožnosť skutku / Identical facts of crime